

Fagrapport kulturminner og kulturmiljø

Konsekvensutredning for 420 kV kraftledning Fagrafjell og Ertsmyra

OPPDRAKSGIVER

Statnett SF

EMNE

Kulturminner og kulturmiljø

DATO / REVISJON: 15. desember 2025 / 00

DOKUMENTKODE: 10263674-01-RIM-RAP-003

Multiconsult

Forside: Fra Ørsdalen

Foto, illustrasjoner og figurer: Multiconsult om annet ikke er oppgitt.

Dette dokumentet har blitt utarbeidet av Multiconsult på vegne av Multiconsult Norge AS eller selskapets klient. Klientens rettigheter til dokumentet er gitt i den aktuelle oppdragsavtalen eller ved anmodning. Tredjeparter har ingen rettigheter til bruk av dokumentet (eller deler av det) uten skriftlig forhåndsgodkjenning fra Multiconsult med mindre annet følger av norsk lov. Multiconsult påtar seg intet ansvar for bruk av dokumentet (eller deler av det) til andre formål, på andre måter eller av andre personer eller enheter enn det som er godkjent skriftlig av Multiconsult. Deler av dokumentet kan være beskyttet av immaterielle rettigheter og/eller eiendomsrettigheter. Kopiering, distribusjon, endring, behandling eller annen bruk av dokumentet er ikke tillatt uten skriftlig forhåndssamtykke fra Multiconsult eller annen innehaver av slike rettigheter med mindre annet følger av norsk lov.

Rapport

OPPDRAG	Konsekvensutredning for 420 kV kraftledning Ertsmyra-Fagrafjell	DOKUMENTKODE	10263674-01-RIM-RAP-003
EMNE	Kulturminner og kulturmiljø	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAGSGIVER	Statnett SF	OPPDRAGSLEDER	Hans Inge Bjormyr
KONTAKTPERSON	Erik Roalsø	UTARBEIDET AV	Frans-Arne H. Stylegar
		ANSVARLIG ENHET	FE Sør

00	15.12.2025	Endelig leveranse	Frans-Arne. H. Stylegar	Tanja Røskar	Torun Lynnebakken
REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

0	Sammendrag	5
1	Bakgrunn for prosjektet	7
2	Føringer og planer for området	8
3	Metode	8
3.1	Utredningskrav	8
3.2	Influensområdet	8
4	Alternativer	10
4.1	Nullalternativ	10
4.2	Utbyggingsalternativ	10
4.3	Skadebegrensende tiltak som inngår i tiltaket	12
5	Kunnskapsgrunnet	13
5.1	Eksisterende kunnskap – oversikt	13
5.2	Befaring	14
5.3	Kulturhistorisk bakgrunn	14
5.3.1	Steinalder (9500-1700 f.Kr.)	15
5.3.2	Bronsealder (1700-500 f.Kr.)	15
5.3.3	Jernalder (500 f.Kr – 1030 e.Kr.)	16
5.3.4	Middelalder (1030-1536)	16
5.3.5	Tidlig nytid og enevelde (1537-1814)	17
5.3.6	1800-tallet til nåtid	17
5.4	Registreringer	18
6	Trinn 1: Verdi, påvirkning og konsekvens for delområder	19
6.1	Inndeling i delområder	19
6.1.1	Delområde KM01 Slettehei	21
6.1.2	Delområde KM02 Lindvatnet	23
6.1.3	Delområde KM03 Finsnesheia	25
6.1.4	Delområde KM04 Vassbøbrekka – Eigelandsdalen	28
6.1.5	Delområde KM05 Ørsdalen	30
6.1.6	Delområde KM06 Hegelstad – Austdalen	32
6.1.7	Delområde KM07 Malmeim	34
6.1.8	Delområde KM08 Forehammaren	36
6.1.9	Delområde KM09 Nordåsen	38
6.1.10	Delområde KM10 Gjøløysa	40
6.1.11	Delområde KM11 Nordlivatnet	42
6.1.12	Delområde KM12 Varåsen	44
6.1.13	Delområde KM13 Røyseland	46
6.1.14	Delområde KM14 Fjermestad	48
6.1.15	Delområde KM15 Fagrafjell	50
6.1.16	Vurdering av alternativer på delstrekninger	51
6.2	Midlertidige virkninger	52
7	Trinn 2: Konsekvens av alternativer	53
7.1	Sammenstilling av konsekvenser	53
7.2	Ytterligere skadebegrensende tiltak	53
7.3	Potensial for arkeologiske funn	54
7.4	Usikkerhet	54
8	Referanser	55
9	Vedlegg	56
9.1	Metodikk konsekvensutredning (M-1941, Miljødirektoratet)	56
9.1.1	Definisjon av kulturminner og kulturmiljø	56
9.1.2	Avgrensning mot andre fagtema	56
9.2	Metodikk	57
9.2.1	Definere influensområde	57
9.2.2	Kunnskapsgrunnlag	57
9.2.3	Inndeling av delområder	57
9.2.4	Verdisetting av delområder	58
9.2.5	Vurdering av påvirkning for delområder	60
9.2.6	Vurdering av konsekvensgrad for delområder	61
9.2.7	Vurdering av konsekvens for alternativer	63

0 Sammendrag

Innenfor influensområdet er det avgrenset 15 delområder. De viktigste kulturminneverdiene er forhistoriske gårdsanlegg, røysfelt og gravfelt i kommunene Bjerkreim, Gjesdal og Time. Konsekvensene for disse vurderes i hovedsak som små. Det er først og fremst visuelle nær- og fjernvirkninger som vil påvirke de definerte kulturmiljøene.

Foreslått trasé følger i stor grad eksisterende luftledning, som skal rives. Utbyggingsalternativet er vurdert som jevngodt med 0-alternativet for fagtemaet.

Nye mastefester vil i hovedsak plasseres utenfor registrerte kulturminner. I de tilfellene der tiltaket likevel kan komme til å berøre kjente automatisk fredete kulturminner, er det behov for å avklare evt. dispensasjoner fra kulturminnelovens bestemmelser.

De viktigste skadereduserende tiltakene er knyttet til anleggsfasen. Det legges opp til å merke av kjente kulturminner i kart, og ved behov sikre disse gjennom inngjerding/skilting i forbindelse med anleggsarbeidet.

Det er gjennom utredningen samlet inn data for hele området og gjort vurdering av registrerte data. Data og vurderingene er blitt kvalitetssikret. Selv om det foreligger en god del tilgjengelig kunnskap, vil det likevel være usikkerhet knyttet til konsekvensutredningen. De viktigste årsakene til usikkerhet for kulturmiljø som ikke prissatte-konsekvenser, er knyttet til hvorvidt alle verdiene i influensområdet er tilstrekkelig fanget opp (registrering), vurdert korrekt (verdivurdering) og om måten tiltaket påvirker verdiene (påvirkning) er tilstrekkelig fanget opp og vurdert.

Tabell 0-1: Oppsummering av konsekvens og samlet vurdering mellom nullalternativet og 1.0 til venstre. Til høyre vises vurdering av variantene mot 1.0 på delstrekningene.

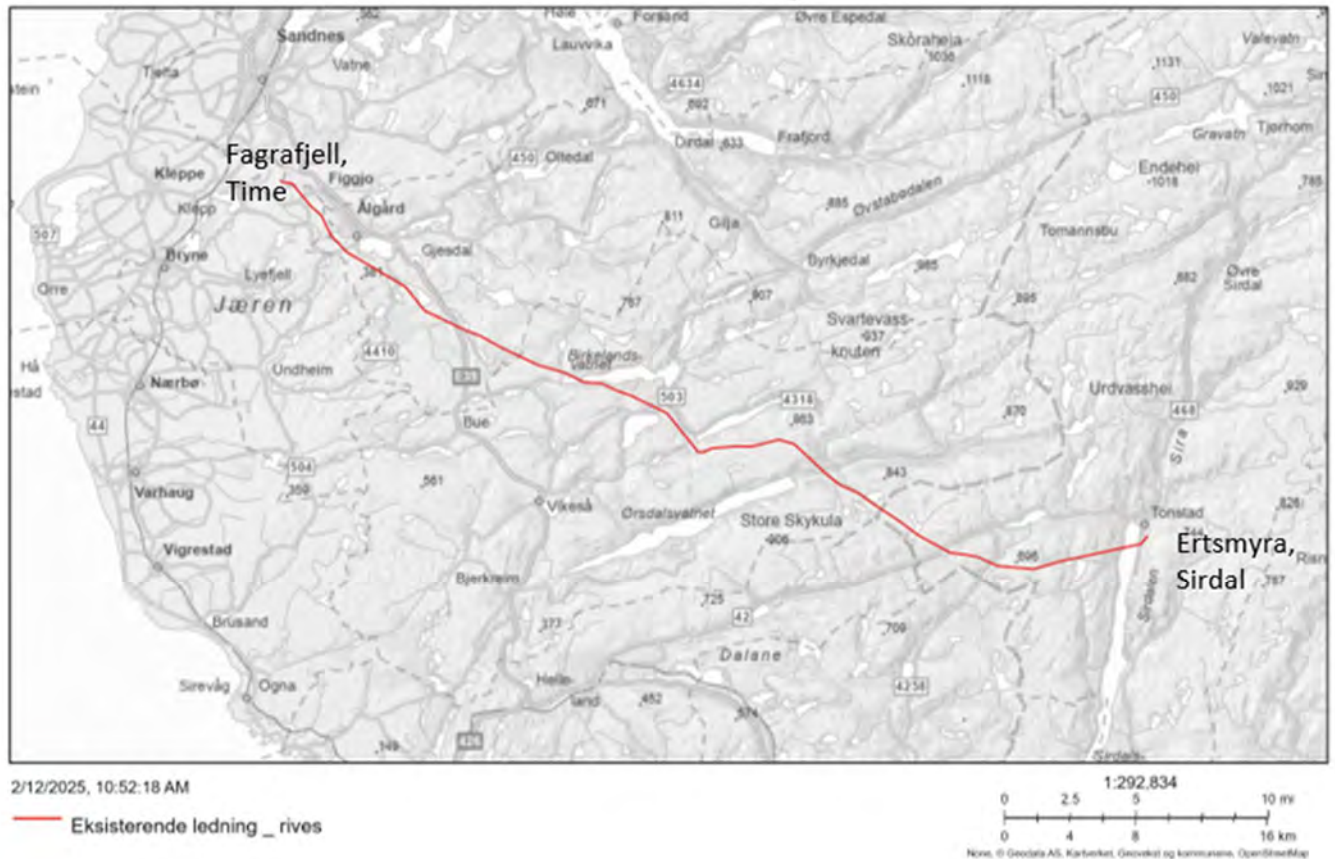
Del-områder	Alt. 0	Alt. 1.0	1.0 med 1.1	1.0 med 1.2	1.0 med 1.3	1.0 med 1.4	1.0 med 1.5	1.0 med 1.6
KM01	0	0	Noe dårligere enn 1.0	Som 1.0	Som 1.0	Som 1.0	Noe dårligere enn 1.0	Som 1.0
KM02	0	0						
KM03	0	0						
KM04	0	0						
KM05	0	+						
KM06	0	+						
KM07	0	0						
KM08	0	0						
KM09	0	0						
KM10	0	0						
KM11	0	-						
KM12	0	-						
KM13	0	+						
KM14	0	0						
KM15	0	0						
Samlet vurdering	Ingen konsekvens	Ingen konsekvens						

Begrunnel se for samlet konsekve ns		Kun mindre konsekvenser for samtlige delområder; negative konsekvenser for fagtemaet oppveies av de positive	Negative virkninger for KM01	-	-	-	Noe negative virkninger for KM10	-
Rangering	1	1	3	1	1	1	2	1

1 Bakgrunn for prosjektet

Dagens 300 kV luftledning mellom Ertsmyra transformatorstasjon i Sirdal kommune i Agder fylke, og Fagrafjell transformatorstasjon i Time kommune, Rogaland fylke. Den ble bygget på 1970-tallet av Lyse og overtatt av Statnett på 2000-tallet. Ledningen berører også areal i kommunene Bjerkreim, Gjesdal, og Sandnes (figur 1-1).

Figur 1-1: Dagens kraftledningstrasé mellom Ertsmyra transformatorstasjon i Sirdal kommune og Fagrafjell transformatorstasjon i Time kommune, som planlegges oppgradert fra 300 kV til 420 kV.

Kraftledningen nærmer seg maksimal levetid, og det er behov oppgradering og økt spenningsnivå for å styrke forsyningssikkerheten og øke kraftforsyningen i Sør-Rogaland. Statnett har igangsatt arbeid med planlegging av ny 420 kV kraftledning på strekningen. Ny ledning blir på ca. 65 km. Tiltaket er nærmere beskrevet på prosjektets nettside hos Statnett [1], og i hovedrapporten for konsekvensutredningen [2]. Utredningen omfatter et hovedalternativ 1.0, som i hovedsak er parallellføring av dagens ledning. På seks delstrekninger er det varianter til denne (figur 4-1).

Multiconsult er engasjert av Statnett til å utarbeide konsekvensutredning for tiltaket. Formålet med konsekvensutredningen er å sikre at miljø og samfunn blir hensyntatt i utarbeidelse av konsesjonssøknad og videre prosjektering av tiltaket. Utredningsområdet omfatter areal der det planlegges nye tiltak, og areal utenfor dette, der tiltakene kan få virkninger. Influensområdet defineres som «*det området der midlertidige eller permanente virkninger forventes å kunne opptre, og definerer avgrensningen av konsekvensutredningen*», jf. Miljødirektoratets KU-veileder [3].

2 Føringer og planer for området

Influensområdet for ny kraftledning er i hovedsak ubebygde utmark med fjell, hei, skog og jordbruksareal, men omfatter også noe bebygde areal og infrastruktur som dagens 300 kV ledning på strekningen. Tiltaks- og alternativbeskrivelsen i kap. 4.2 og kapittelet om arealbruk og forholdet til andre planer og vern i hovedrapporten [2], beskriver og illustrerer hva slags arealer som blir berørt, og i hvilken grad det planlegges andre tiltak i samme områder. I kapittel 4.1 er det redegjort for nullalternativet som nytt tiltak skal sammenlignes med.

Andre planlagte tiltak vil bidra til samlet belastning i den grad de blir utbygd. Dagens 300 kV ledning på strekningen skal rives, når den nye 420 kV ledningen står ferdig.

3 Metode

I henhold til KU-forskriften § 17 skal utredninger følge anerkjent metodikk og utføres av personer med relevant faglig kompetanse. Overordnet konsekvensutredningsmetodikk er omtalt i hovedrapporten [2] og fagspesifikk metodikk er omtalt i vedlegg til denne rapporten. For øvrig vises det til utfyllende beskrivelse av metodikken i [Miljødirektoratets håndbok M-1941](#) [3].

Figur 4-1 i kapittel 4.2 viser kraftledningens hovedalternativ med varianter på noen korte delstrekninger. I dette prosjektet vurderes først verdi, påvirkning og konsekvens av Statnetts hovedalternativ 1.0 fra Ertsmyra til Fagrafjell etter standard metodikk. For å vurdere variantene 1.1-1.6 1 opp mot 1.0 på delstrekningene, er det benyttet en forenklet konsekvensskala med fem trinn (tabell 3-1). Her er poenget å få fram om varianten er bedre eller dårligere enn hovedalternativet på hver delstrekning, med sikte på å rangere kombinasjoner av 1.0 med varianter på hele strekningen fra Ertsmyra-Fagrafjell.

Tabell 3-1 Forenklet konsekvensskala for vurdering av varianter mot hovedalternativet på seks delstrekninger.

Mye dårligere enn 1.0	Noe dårligere enn 1.0	Likt	Noe bedre enn 1.0	Mye bedre enn 1.0
-----------------------	-----------------------	------	-------------------	-------------------

3.1 Utredningskrav

Siden det ikke foreligger fastsatt utredningsprogram fra NVE for dette tiltaket, har Miljødirektoratets veileder [3] og NVEs veileder kap. 5 [4] vært grunnlaget for utredningen. Etter høring av konsekvensutredningen, kan NVE stille krav om tilleggsutredninger.

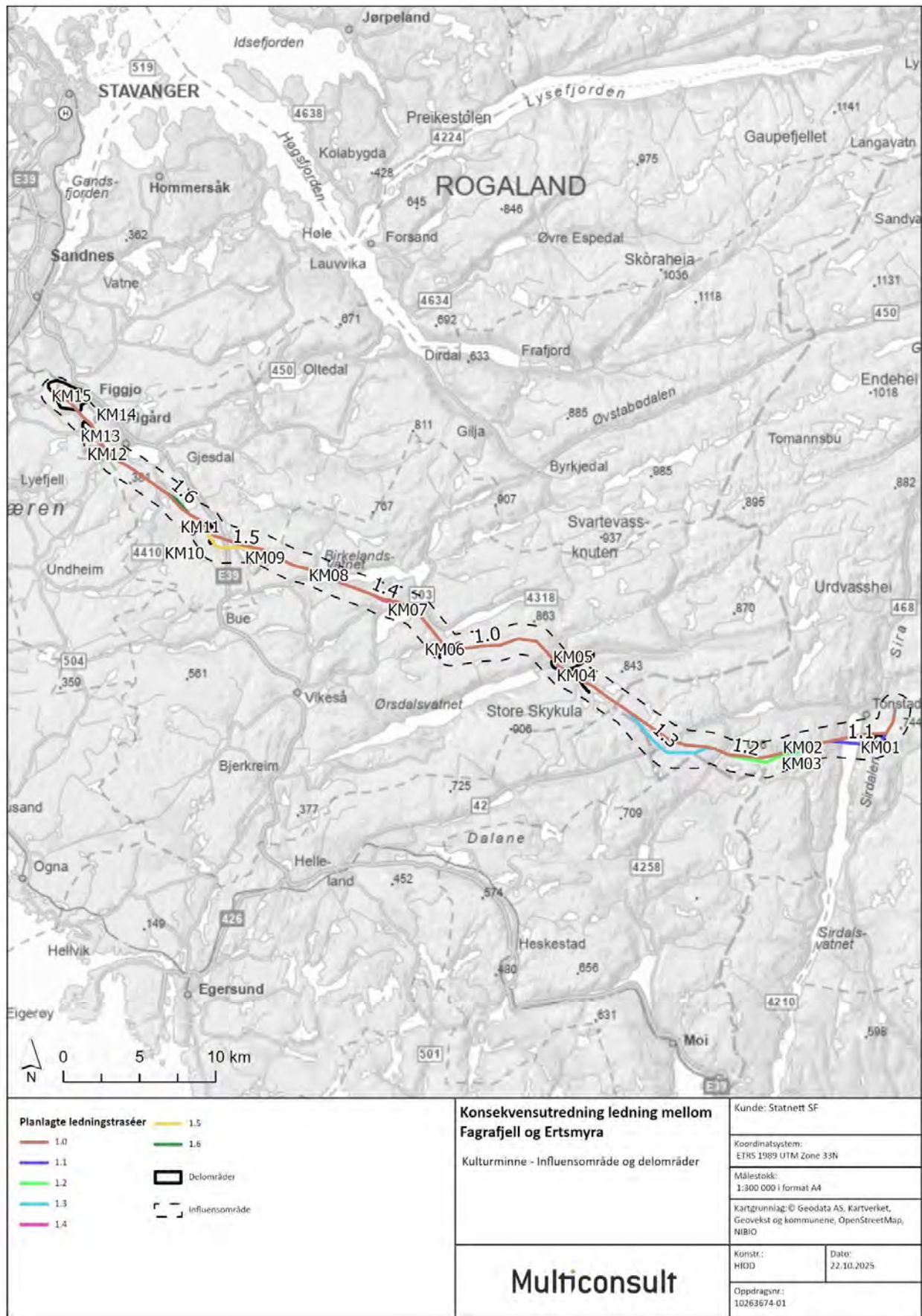
Utredningen er utarbeidet av arkeolog Frans-Arne H. Stylegar.

3.2 Influensområdet

Influensområdet er det området som tiltaket virker inn på, fra de direkte konsekvensene tiltaket har i form av fysiske inngrep i tiltaksområdet, til indirekte konsekvenser i form av visuell påvirkning, nærvirkning og fjernvirkning. Synlighet vil avta med økende avstand, og påvirkning vil da gå fra noe forringet til ubetydelig.

Influensområdet er for fagtemaet vurdert å omfatte areal innenfor ca. 1 km avstand fra tiltaket, dvs. at registrerte kulturminner innenfor dette området er med i vurderingen. På avstander større enn dette vurderes den visuelle tilleggsbelastningen og andre mulige virkninger som så små, at det ikke har vesentlig betydning for temaet som utredes.

Synligheten til nye tiltak vil avta i tettere utbygde strøk, det vil si at nye tiltak vil oppfattes som mindre synlige fra et tettsted enn i ubebygget natur, selv om den fysiske avstanden kan være lik. Det er tatt hensyn til dette forholdet i vurderingen av synligheten til nye tiltak. Influensområdet er vist på kart i figur 3-1.

Figur 3-1: Kart over planområdet/tiltaksområdet og influensområdet (utredningsområdet).

4 Alternativer

4.1 Nullalternativ

Nullalternativet som det nye tiltaket skal sammenlignes med, er en framskrivning av dagens situasjon, og beskriver sannsynlig utvikling i tiltaksområdet dersom det planlagte tiltaket ikke gjennomføres. For en nærmere beskrivelse av hvordan nullalternativet er definert, henvises til hovedrapportens kapittel 2.1 [2].

Nullalternativet er:

Nåværende miljøtilstand basert på eksisterende kunnskap i influensområdet inkludert eksisterende nettanlegg Ertsmyra-Fagrafjell.

Følgende vedtatte reguleringsplaner yngre enn fem år anses som utbygd:

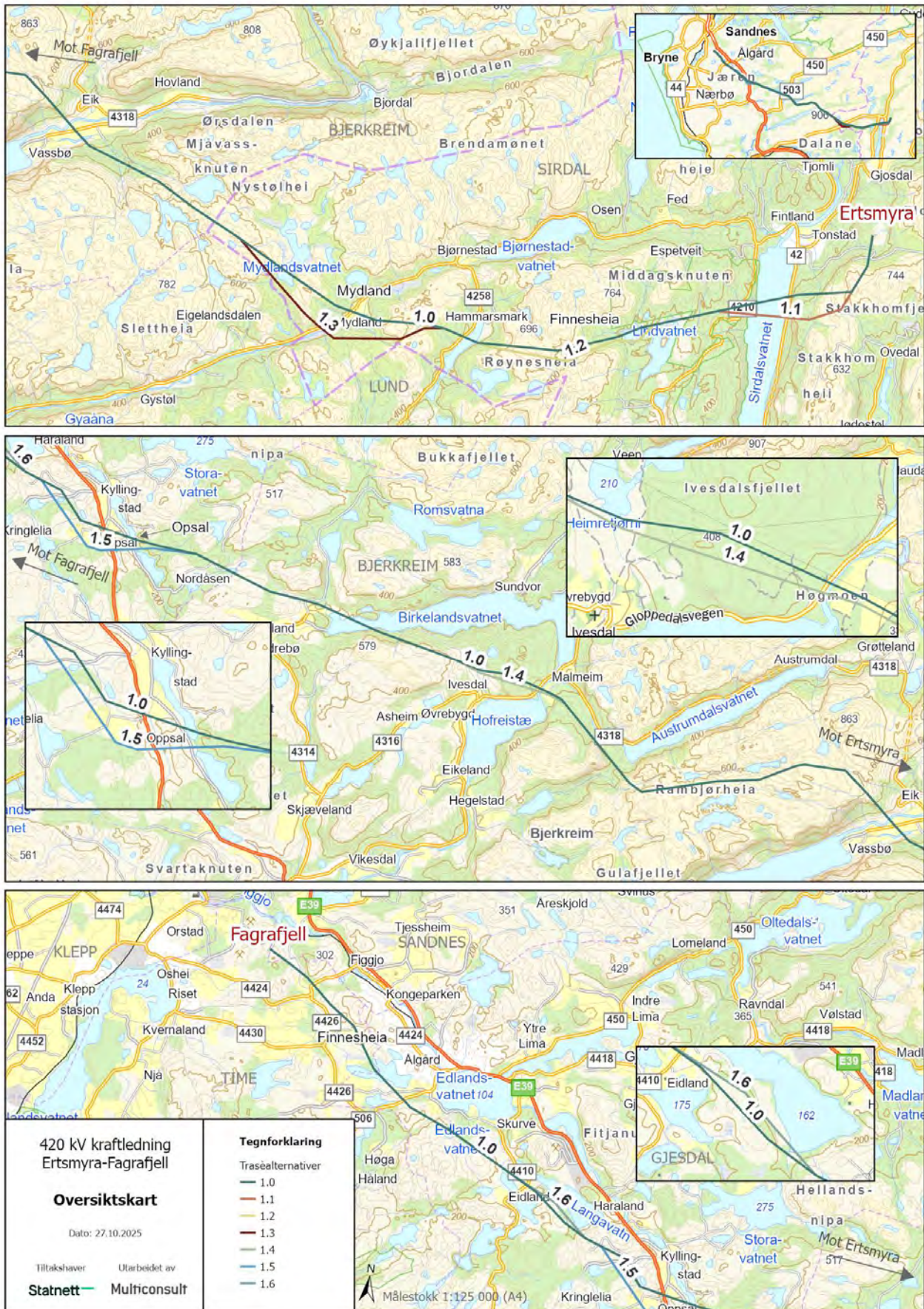
- Detaljreguleringsplan Tonstad – Ertsmyran næringsområde i Sirdal med planID 4228_2018002, vedtatt 05.03.2020. Kraftledning vil berøre grøntareal, vei og noe byggeareal ved Ertsmyra transformatorstasjon
- Detaljreguleringsplan for råvannsuttak Birkelandsvatnet IVAR IKS i Bjerkreim med planID 1114_2020003, vedtatt 22.9.2025. Et mastepunkt vil komme innenfor planområdet, i et område regulert til landbruks-, natur- og friluftslivsformål (LNFR) og midlertidig riggområde for etablering av råvannsinntaket. Ny ledning vil krysse over kjørevei til anlegget, samt over arealer regulert til LNFR-formål, midlertidig riggområde, deponi og hensynssone bevaring naturmiljø (naturbeitemark).
- Detaljreguleringsplan E39 Bue-Ålgård i Gjesdal med planID 1122_202001, vedtatt 09.05.2022. Kraftledningen vil krysse over ny motorvei (hovedalternativ 1.0 og variant 1.5). Tiltaket berører areal regulert til motorvei med sidearealer. Hovedalternativet kan gi mast i sideareal til veien.
- Detaljreguleringsplan Eidland massedeponi gnr. 2, bnr. 2 i Gjesdal med planID 1122_201110, vedtatt 10.03.2014. Ingen mastepunkter, kun ev. ryddebelte og ledning over arealet.
- Detaljreguleringsplan Nordravatnet jordbruksområde, gnr. 2, bnr. 3 i Gjesdal med planID 1122_201309, vedtatt 16.06.2014. Ingen mastepunkter, kun evt. ryddebelte og ledning over arealet.
- Detaljreguleringsplan Hovedvannledning vest, Gjesdal med planID 1122_201704, vedtatt 15.06.2020. Ingen mastepunkter, kun ev. ryddebelte og ledning over arealet.

Konsekvensen av nullalternativet er per definisjon satt til **ingen konsekvens**.

4.2 Utbyggingsalternativ

Ny ledning blir på ca. 65 km, og vil som eksisterende ledning berøre areal i Sirdal, Bjerkreim, Gjesdal, Sandnes og Time kommuner. Statnetts hovedalternativ (1.0) er å bygge ny ledning mest mulig parallell med den som skal erstattes. Det er foreslått varianter til 1.0 på seks delstrekninger (figur 4-1).

Det vises til kapittel 2 i hovedrapporten for nærmere beskrivelse av utbyggingsalternativet med varianter [2]. Der beskrives rydde- og byggeforbudsbeltet, aktuelle mastetyper, mastefundamenter, behov og løsninger for atkomst til anleggsområder, og kort om anleggsaktiviteter. Denne beskrivelsen er lagt til grunn for konsekvensvurderingene.

Figur 4-1: Oversiktskart over den nye kraftledningstraseen fra Ertsmyra i Sirdal øverst via Bjerkreim og Gjesdal til Fagrafjell i Time kommune. Områder med varianter på delstrekninger er forstørret.

4.3 Skadebegrensende tiltak som inngår i tiltaket

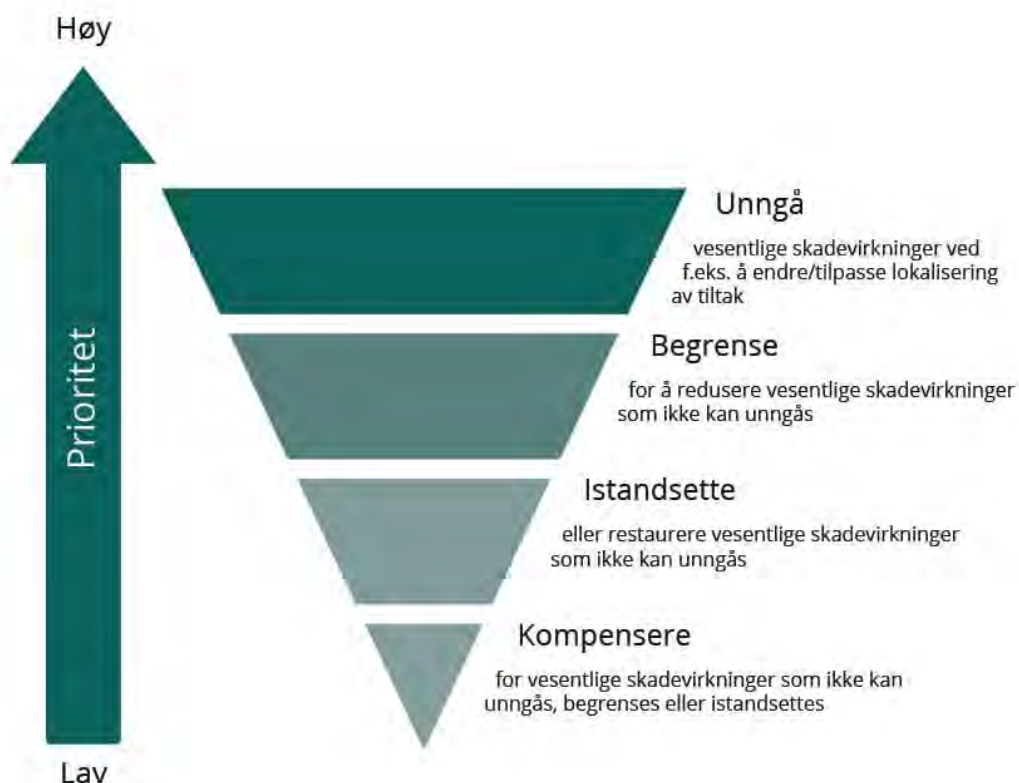
Forskrift om konsekvensutredninger setter krav til hvordan forebygge skadevirkninger av et tiltak. I følge § 23 skal konsekvensutredningen «beskrive de tiltakene som er planlagt for å unngå, begrense, istandsette og hvis mulig kompenseres for vesentlige skadevirkninger for miljø og samfunn både i bygge- og driftsfasen».

Det er en forutsetning at de skadebegrensende tiltakene som presenteres er *relevante og realistiske* jf. § 19. Tiltakshierarkiet (figur 4-2) skal ligge til grunn ved vurdering av skadebegrensende tiltak.

Statnett ønsker å unngå og begrense utvidelse av tiltaksområdet fra eksisterende ledning. Hovedalternativet er derfor å bygge ny ledning mest mulig parallell med den som skal erstattes. For de andre alternativene er avviket mellom ny og gammel trasé fra ca. 20 meter til ca. 1 km på det bredeste.

Utbyggingsalternativet slik det er omtalt i hovedrapporten [2], inkluderer tiltak som reduserer skadelige virkninger. Disse er lagt til grunn i konsekvensvurderingene i kap. 6. Følgende skadereduserende tiltak som er relevante for fagtema kulturminner og kulturmiljø, inngår i utbyggingsalternativet:

- Nye mastepunkter er i stor grad forsøkt lagt utenom registrerte kulturmiljøer
- Eksisterende luftspenn og master rives
- Kjente kulturmiljøer skal avmerkes i kart og ved behov gjerdes inn i forbindelse med riving av gamle master og oppsetting av nye master.

Figur 4-2: Tiltakshierarkiet. Først og fremst skal man unngå skadevirkninger for miljø og klima. Der det ikke er mulig skal man begrense skaden, deretter istandsette arealer. Kompensasjon er siste utvei [3].

5 Kunnskapsgrunnlaget

5.1 Eksisterende kunnskap – oversikt

Utredningen skal bygge på eksisterende kunnskap. Den nasjonale kulturminnedatabasen, Askeladden (med Sefrak), har vært en hovedkilde for utredningen, sammen med publikumsbasen Kulturminnesøk, universitetsmuseenes arkeologiske gjenstandsdatabase, ulike nasjonale verneplaner, regionale og lokale kulturminneplaner, rapporter fra tidligere utførte registreringer i tiltaks- og influensområdet, oversikter over arkeologiske funn (Unimus etc.), samt lokalhistorisk litteratur i form av bygdebøker m.m. Det er også trukket inn arkeologiske rapporter og ulike spesialstudier med relevans for området.

Kunnskapsgrunnlaget må betegnes som godt. Kildene som er benyttet er listet opp nedenfor.

Utmarks- og heiområdene har i liten grad vært gjenstand for systematiske arkeologiske og/eller kulturhistoriske registreringer. Tidligere undersøkelser viser at aktiviteten på støler i området kan gå tilbake til forhistorisk tid, selv om det i de fleste tilfeller ikke er dokumentert synlige kulturminner der. Det samme gjelder heiområdene, der f.eks. eventuelle fangstlokaliteter bare i mindre grad er registrert.

Agder og Rogaland fylkeskommuner har imidlertid gjennomført registreringer (§9-undersøkelser) i tiltaksområdet i 2025. Agder fylkeskommune anser at de er ferdige med sine undersøkelser. Disse funnene er derfor inkludert i denne utredningen.

Rogaland fylkeskommune har gjennomført overflateregistreringer i tiltaksområdet. Resultater foreligger ikke, så ev. nye registreringer er ikke tatt med i utredningen. Rogaland fylkeskommune vil gjøre ytterligere undersøkelser i form av sjakting og prøvestikking i 2026.

1. Regionale og kommunale planer

- Rogaland fylkeskommune 2023. Regionalplan for kulturmiljø 2023-2035.
- Telemark fylkeskommune, Aust-Agder fylkeskommune, Vest-Agder fylkeskommune og Rogaland fylkeskommune 2014. Regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei («Heiplanen»).
- Bjerkreim kommune 2005. Kulturminneplan 2006-2010.
- Sirdal kommune 2019. Kulturminneplan 2020-2023.
- Gjesdal kommune 2025. Kulturminneplan 2025-2032.
- Time kommune 2025. Kulturmiljøplan.
- Sandnes kommune 2022. Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer.

2. Kartløsninger

- Temakart Rogaland: temakart-rogaland.no
- Askeladden: askeladden.ra.no
- Kulturminnesøk: kulturminnesok.no
- Unimus – universitetsmuseenes gjenstandsdatabase: unimus.no

3. Litteratur

- Sveinung Bang-Andersen 2003. Southwest Norway at the Pleistocene/ Holocene Transition: Landscape Development, Colonization, Site Types, Settlement Patterns. Norwegian Archaeological Review 36, s. 5-25

- Arne Lie Christensen 1982. Spadens, plogens og traktorens landskap. Kulturminner i Bjerkreimvassdraget, Rogaland. Oslo: Riksantikvaren.
- Torfinn N. Hageland 2000. Gamle veger i Vest-Agder. Kristiansand: Statens Vegvesen.
- Torfinn N. Hageland 2013. Stå i stein: Brudled, likkviler, varp og andre steinsetjingar på Agder og i Rogaland. Kristiansand: Vest-Agder fylkeskommune.
- Ellen Høigård Hofseth 1982. Kulturminner i Bjerkreimsvassdraget. Stavanger: Arkeologisk museum.
- Bjørn Myhre 1972. Funn, fornminner og ødegårder: Jernalderens bosetning i Høyland fjellbygd. Stavanger: Stavanger museum.
- Jan Petersen 1948. De eldste forsvarsanlegg i Rogaland. Ætt og heim 1948, s. 10-14.
- Lisabet Risa 1997. Bjerkreimboka: Folket og eigedomane gjennom dei siste fem hundre åra, b. 1. Vikeså: Bjerkreim kommune.
- Ottar Rønneseth 2001. Gard og gjerde: Faser i utviklingen av Jærens kulturlandskap. Stavanger: Erling Skjalgssonselskapet.
- Elisabeth Seland 2001. Sirdal. Kultursoge fra istiden til ca. år 1800. Tonstad: Sirdal kommune.
- Frans-Arne H. Stylegar, Arild Skjæveland Vivås og Malin Kristin Aasbøe 2020. Ålefangsten – glemte spor fra en myteomspunnet virksomhet. Årbok Stavanger museum 2020, s. 63-97.

5.2 Befaring

Utredning har gjennomført befaring langs deler av foreslått trasé i perioden mars – juni 2025.

Agder fylkeskommune har gjennomført arkeologiske registreringer i Sirdal kommune i september-oktober 2025. Rogaland fylkeskommune har også gjort registreringer i 2025, og de vil følges opp av nye registreringer i 2026.

5.3 Kulturhistorisk bakgrunn

Heirområdene mellom Agder og Rogaland har relativt få registrerte kulturminner, med viktige unntak som Ørdsdalen med sine mange og viktige gårdsanlegg fra jernalder og middelalder. Høg-Jæren har generelt mange kulturminner fra ulike tidsrom. Beskrivelsen som følger, viser sentrale trekk i kultur- og samfunnsutviklingen og de sporene disse har etterlatt i landskapet. Fokus ligger på den regionale og lokale utviklingen, for å forklare og gi perspektiv til inndelingen i delområder.

Tabell 5-1: Tidstabell med periodeinndeling. For Nord-Norges del opererer en med en egen periodeinndeling som først og fremst gjelder for områder lenger nord enn Saltfjellet

Periode	Sør-Norge	Underperioder	Nord-Norge
Steinalder 9500-1700 f.Kr	Eldre steinalder (Mesolitikum)	Tidligmesolitikum 9500-8000 f.Kr	Eldre steinalder 9500-5000 f.Kr
		Mellommolitikum 8000-6500 f.Kr	
		Seinmesolitikum 6500-4000 f.Kr	
	Yngre steinalder (Neolitikum)	Tidligneolitikum 4000-3400 f.Kr	Yngre steinalder 5000-2000 f.Kr
		Mellomneolitikum 3400-2300 f.Kr	
		Seinneolitikum 2300-1700 f.Kr	
Bronsealder 1700-500 f.Kr	Eldre bronsealder	1700-1100 f.Kr	Tidlig metalltid
	Yngre bronsealder	1100-500 f.Kr	

Periode	Sør-Norge	Underperioder	Nord-Norge
Jernalder 500 f.Kr-1030 e.Kr	Eldre jernalder	Førromersk jernalder 500 f.Kr -1	2000 f.Kr. til Kr.f. Samisk jernalder 1-1500 e.Kr.
		Romertid 1-350 e.Kr	
		Folkevandringstid 350-570 e.Kr	
	Yngre jernalder	Merovingertid 570-800 e.Kr	
		Vikingtid 800-1030 e.Kr	
	Middelalder	Tidlig middelalder 1030-1130 e.Kr	
Høymiddelalder 1130-1350 e.Kr			
Seinmiddelalder 1350-1536 e.Kr			
Historisk tid 1030 e.Kr-	Nyere tid (Etterreformatorkisk tid)	Tidlig nytid 1537-1660 e.Kr	
		Eneveldet 1660-1814 e.Kr	
		Unionstid 1814-1905 e.Kr	
		1900-tall til nåtid 1905 e.Kr.-	

5.3.1 Steinalder (9500-1700 f.Kr.)

Det berørte området utgjør i en viss forstand baklandet til Jæren og i noen grad til Lista. Begge steder har mennesker hatt tilhold helt siden innlandsisen trakk seg tilbake mot slutten av siste istid. Områdene var lett tilgjengelige fra det øyeblikket landet ble isfritt, og elver, bekker, innsjøer og våtmarker gjorde disse landskapene til et ettertraktet sted for datidens mennesker. De rike naturressursene som kunne høstes av, bidro også til større befolkningstetthet enn mange andre steder i landet. Dette bidrar sterkt til at Jæren (og Lista) er kjent som arkeologiske «hot spots».

De eldste boplassene er registrert helt ute langs kysten eller på høyfjellet. De registrerte boplassene fra steinalderen i skogs- og heiområdene på Sør-Vestlandet ligger i de nedre delene av vassdragene og viser klare forbindelser med de rike funnområdene i kyststrøkene.

Oppover i heiene og i fjellet er funnene få, med visse unntak. Ved de arkeologiske registreringene i forbindelse med prosjektet «10 års vernede vassdrag» ble det registrert tolv åpne boplasser og ni hellere fra yngre og eldre steinalder i Bjerkreimvassdraget. I etterkant av vassdragsutbyggingen på tidlig 1900-tallet har Arkeologisk museum i Stavanger bl.a. utført en registrering rundt Stora Myrvatn i Gjesdal og funnet en rekke boplasser helt tilbake til tidlig mesolitikum.

Alt i eldre steinalder viser det arkeologiske materialet at folk på Jæren og Lista har hatt gode kontakter til andre områder, til dels også områder langt borte. Gjennom disse kontaktene kom kunnskapen om åkerbruk og husdyrhold, men det skulle ta lang tid før noen egentlig jordbrukskultur slo gjennom. Det skjedde først i overgangstiden mellom yngre steinalder og eldre bronsealder, omkr. 2 400 f.Kr. En rekke funn tyder på at jordbruket ble innført som en samlet pakke i løpet av nokså kort tid, kan hende gjennom innvandrere sørfra.

5.3.2 Bronsealder (1700-500 f.Kr.)

Jæren og lista er hovedområder i norsk og nordisk bronsealder. De fysiske sporene etter bronsealderens rike kultur er fremdeles synlige i kulturlandskapet her. Det gjelder monumentale gravhauger bygd av jord og torv, som i Danmark, og ikke kastet opp av stein, som ellers i Norge. Og ikke minst gjelder det de mange lokalitetene med bergkunst fra denne perioden.

Foreløpig vet man mindre om bruken av heiområdene i denne perioden, men flere funn tyder på fast bosetting også på løsmasseområdene i innlandet.

5.3.3 Jernalder (500 f.Kr – 1030 e.Kr.)

Jernalderen regnes som tiden fra ca. 500 f.Kr. til ca. 1000 e.Kr. Arkeologisk er denne lange perioden inndelt i en rekke kortere underperioder, som romertid, folkevandringstid og vikingtid. Det var i løpet av jernalderen at folk på Sør-Vestlandet begynte å opparbeide seg gårder med tun, innmark og utmark. Gårdsanleggene – det vil si én eller flere hustufter omgitt av gjerdesystemer, fossile åkrer og gravminner – er et svært karakteristisk innslag i kulturlandskapet i regionen. Denne delen av den arkeologiske kulturarven utgjør et særpreg ved området– gårdsanlegg fra denne perioden er ellers bare bevart enkelte steder i Sverige, og finnes ikke i Europa for øvrig.

I motsetning til bronse som ble importert til landet, kunne jern utvinnes og tilvirkes lokalt. I jernalderen var samfunnet i stadig endring, bebyggelsene vokste og man hadde økende kontakt med utlandet, inkludert Romerriket. Noen av de kjente jernalderbosetningene på Jæren har bestått av flere enn én gård, og det er av og til grunnlag for å tale om regulære landsbyer. Også graden av organisering utover den enkelte gård tiltok i denne perioden.

Vikingtiden har satt spor i landskapet først og fremst gjennom gravhauger, runesteiner og reiste kors av stein. Gjenstandsfunn viser til spesielt nære kontakter mellom De britiske øyer og Jæren i denne perioden. Kristendommen kan ha kommet til regionen fra dette området, kan hende før den offisielle kristningen. Ikke alle kontaktene var av det fredelige slaget, og funnene viser at folk herfra deltok i noen av de tidligste plyndringsferdene vestover.

5.3.4 Middelalder (1030-1536)

I middelalderen fikk kirken en sentral posisjon i samfunnet. Kongemakten festet sitt grep ved rikssamling og statsdanning. Befolkningen økte, og mer areal ble utnyttet. Fram mot svartedauden foregikk en intensiv bruk og utnytting av både innmarks- og utmarksressurser. Langs Bjerkreimsvassdraget, og ikke minst i Ørdsdalen, kan bosettingen i middelalderen dels spores gjennom de bevarte ødegårdsanleggene, og utfra skriftlige kilder har mange av gårdene trolig vært tatt opp i middelalder.

Tidlig på 1300-tallet var det generelt dårlige tider i Norge, med stagnasjon og nedgang i handel og jordbruk. I 1349 kom pesten til Norge; mer enn halvparten av befolkningen døde og tallrike gårder ble lagt øde. I Bjerkreim gjaldt det for eksempel to tredeler av middelaldergårdene. Flere av dem ble aldri tatt opp igjen.

I middelalderen var det stormenn, kongen eller kirken som var de store jordeierne, mange av de som drev jorda var leilendinger. Ikke minst biskopen og andre kirkelige institusjoner dominerte på eiersiden i vårt område. Gjesdal, for eksempel, hadde få selveiende bønder i denne perioden, mens innslaget av selveie var større blant annet i Sirdal.

Den historiske gården oppsto trolig i løpet av vikingtiden, og kan følges helt fram til 1800-tallet. Stikkord er klyngetun og teigblanding. En typisk større gård med mange brukere kunne bestå av flere titalls små og store bygninger som lå i en uregelmessig klynge omgitt av dyrket mark. Jorden i innmarka lå i teigblanding mellom de ulike brukene i hvert klyngetun, og den enkelte bruker kunne ha et stort antall jordteiger spredt over hele gården.

Det var først og fremst gjentatte bruksdelinger i forbindelse med arveskifter som skapte klyngetunet. Leilendingsvesenet i middelalderen bidro også. Bakteppet var naturbetingelser og topografi som gjorde det praktisk å legge husene på samme sted og hensiktsmessig med teigblanding. Det forhistoriske langhuset overlevde i området til langt inn i middelalderen.

Teigblandingen så vel som den korte avstanden mellom husene i tunet bidro til at beboerne i klyngetunet utviklet flere former for kollektive løsninger som ellers forbindes med landsbyer lenger sør, blant annet visse typer for driftsfellesskap og beslutningsfora i form av gårdsting.

5.3.5 Tidlig nytid og enevelde (1537-1814)

Ved reformasjonen ble alt kirkegods lagt til staten, og på 1600-tallet ble deler av dette solgt til borgere og embedsmenn. En stor del av befolkningen var fremdeles leilendinger, men fra slutten av 1600-tallet og utover på 1700-tallet skjedde det en økende overgang fra til selveier for mange. Med stigende folketall fulgte også gjenryddinger av ødegårder, nydyrking og oppdeling av større gårder.

Samtidig med at skattetrykket steg utover på 1500- og 1600-tallet, åpnet det seg flere inntektsmuligheter gjennom nye næringsveier. Særlig tømmer- og trelasthandelen fikk betydning i vårt område. Bøndene fikk også bedre muligheter til å selge det de hadde til overs av produkter som gården produserte; som korn, humle, smør og ost, hester og slaktefe, huder og skinn. Handelen i Stavanger og i ladesteder som Egersund og Flekkefjord tok seg opp i denne perioden.

5.3.6 1800-tallet til nåtid

Folketallet økte kraftig i første halvdel av 1800-tallet, og det stigende folketallet måtte først og fremst oppveies med et mer intensivt jordbruk. Jordbruket var blitt drevet som tradisjonelt spadebruk fram til midt på 1800-tallet, da bedre driftsmetoder og nye redskaper reformerte driften.

Husmannsplassene vokste frem i utkanten av gårdsområdene på 1700- og 1800-tallet. Tallet på husmenn nådde et høydepunkt rundt 1850. Husmannsvesenet fikk en relativ kort historie – i og med utvandringen til Amerika ble mange av plassene bare drevet i én generasjon.

På 1800-tallet startet den storstilte utskiftningen av de gamle fellestuna. Prinsippet var at husene på hvert bruk skulle ligge hver for seg med innmarka samlet omkring tunet. I 1875 var for eksempel 87 % av innmarka i Bjerkreim utskiftet. I kulturlandskapet som ble til i tiden etter de store utskiftingene ligger gårdstuna hver for seg med store sammenhengende åker- og engareal som er ryddet for stein og tilpasset moderne plog, harv og slåmaskin.

Husdyrhold, særlig sauehold, har vært viktig som næringsvei i området. Seinere dannet videreføringen av ull forutsetning for industrien i Gjesdal. Fra midten av 1800-tallet og framover foregikk det en gjennomgripende industrialisering av Norge, et stort antall større og mindre industristeder oppsto. Parallelt med dette ble vannkrafta utbygd. De tidlige industristedene lå ofte nær kraftverket.

I Gjesdal ble veveriet på Ålgård etablert i 1898, og seinere sto Oltedalen kraftstasjon ferdig i 1909. Flere kraftverk ble bygd ut på 1900-tallet, bla. Maudal kraftverk i Gjesdal som sto ferdig i 1930. For Sirdals del ble utbyggingen av Sira-Kvina epokegjørende. Det forelå planer om å utnytte vannkrafta i Sira- og Kvinavassdragene allerede rundt 1. verdenskrig, men utbyggingen kom ikke i gang før i 1963.

Nydyrking gjennom drenering av myr og våtmark og uttapping av vann fikk vind i seilene fra slutten av 1800-tallet og fremover. Forus er bare ett eksempel. Tradisjonelt var Jærlandskapet mye mer preget av vann, vassdrag og våtmarker enn dagens jordbrukslandskap.

Tettstedsutviklingen i området er knyttet til begynnende industrialisering, meieridrift og, ikke minst, etableringen av Jærbanen mellom Stavanger og Egersund i 1878. Før banen kom, fantes det ikke et eneste tettsted på Jæren. Jernbanen ble lagt inne i landet, og stasjonene stort sett plassert midt i lyngmarka. Likevel gikk det kort tid før de første spirene til stasjonsbyer og tettsteder vokste fram, og allerede omkring 1900 var det etablert nye, allsidige bygdesentra.

5.4 Registreringer

Tabell 5-2: Registreringer i ulike kategorier innenfor influensområdet

Registreringskategori	Registreringer i influensområdet
Arkeologiske kulturmiljøer i utmark	KM08 Forehammaren; KM09 Nordåsen
Kirker og kirkegårder	Ingen kjente
Gårdsmiljøer og andre kulturmiljøer knyttet til landbruk	KM03 Finsnesheia; KM05 Ørsdalen; KM07 Malmeim; KM10 Gjøysa; KM12 Varåsen; KM13 Røyselend; KM14 Fjermestad; KM15 Fagrafjell
Kulturminner og kulturmiljøer knyttet til samferdsel	KM01 Slettehei; KM02 Lindvatnet; KM04 Vassbøbrekka – Eigelandsdalen; KM06 Hegelstad – Austdalen;
Nærings- og industriminne og kulturmiljøer	Ingen kjente
Maritime kulturmiljøer	KM11 Nordlivatnet
Forsvars- og krigsminner	KM15 Fagrafjell
Kulturminner eller kulturmiljø knyttet til samfunnsfunksjoner	Ingen kjente
Samiske kulturminner eller kulturmiljøer	Ingen kjente
Steder det er knyttet tro eller tradisjon til	KM01 Slettehei
Bomiljøer	Ingen kjente
Grønnstrukturer og friluftsområder	Ingen kjente
Kulturmiljøer i byer og tettsteder	Ingen kjente

6 Trinn 1: Verdi, påvirkning og konsekvens for delområder

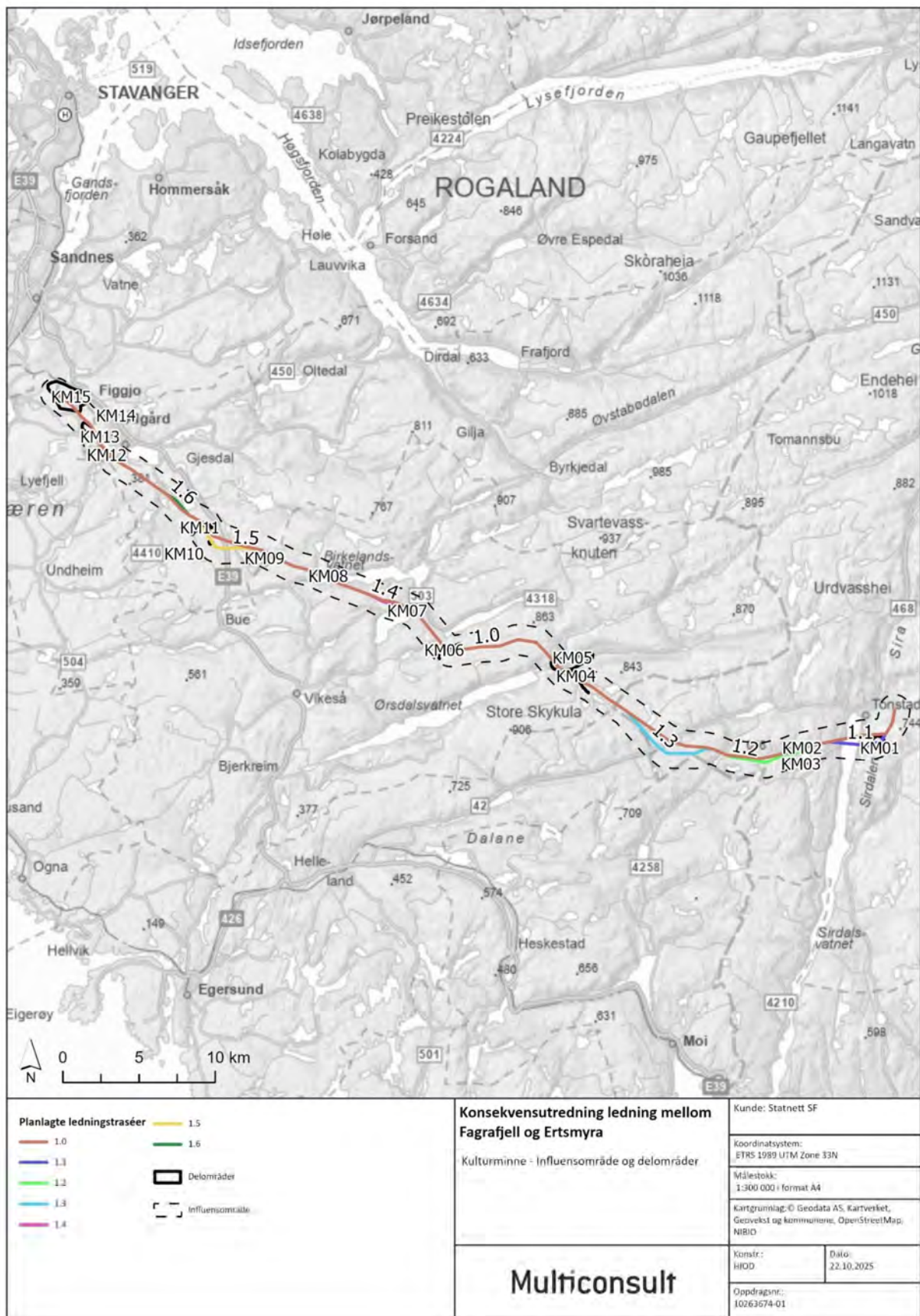
6.1 Inndeling i delområder

Influensområdet er delt inn i 15 delområder (tabell 6-1, figur 6-1).

Delområdene er inndelt gjennom grupperinger av enkeltminner til kulturmiljøer, og eventuelt flere miljøer gruppert videre sammen, der dette er hensiktsmessig. Delområdene er satt ut fra geografisk-landskapsmessig sammenheng, men også tematisk for kulturminnene.

Tabell 6-1: Oversikt over delområder i utredningsområdet.

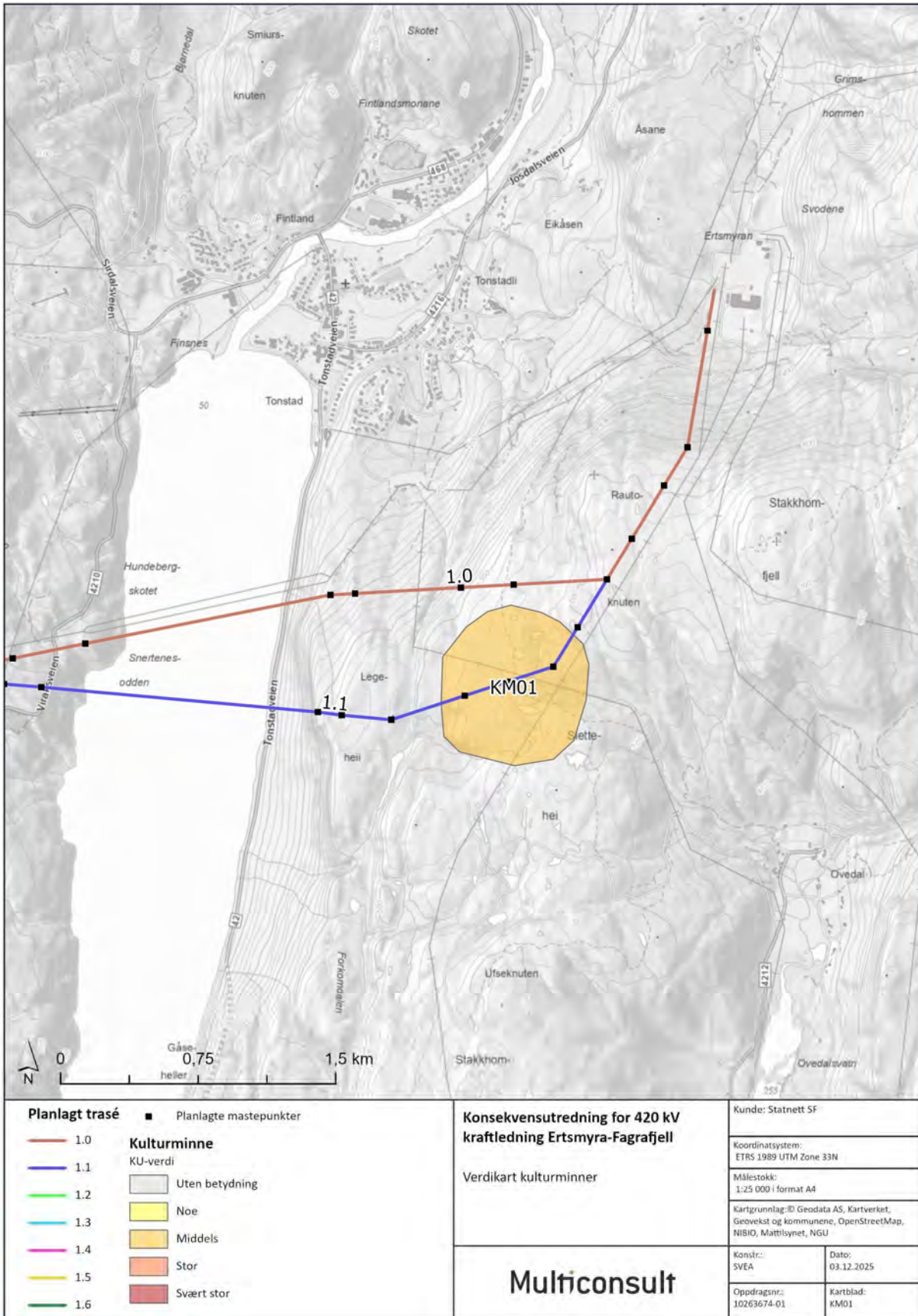
Delområde	Beskrivelse	Nummerering
Slettehei	Samling brudle og eldre ferdselsvei	KM01
Lindvatnet	Merkesteiner	KM02
Finsnesheia	Stølsområde	KM03
Vassbøbrekka - Eigelandsdalen	Eldre ferdselsvei	KM04
Ørsdalen	Flere gårdsanlegg og gravfelt	KM05
Hegelstad – Austdalen	Eldre ferdselsvei	KM06
Malmei	Kokegropfelt	KM07
Forehammaren	Kullframstillingsanlegg/gårdsanlegg	KM08
Nordåsen	Kullframstillingsanlegg	KM09
Gjøysa	Gårdsanlegg	KM10
Nordlivatnet	Fiskefeller/fangstanlegg	KM11
Varåsen	Gravfelt	KM12
Røyseland	Gårdsanlegg	KM13
Fjermestad	Gårdsanlegg og gravfelt	KM14
Fagrafjell	Gårdsanlegg, røysfelt og bygdeborg	KM15

Figur 6-1: Kart over delområder i utredningsområdet.

6.1.1 Delområde KM01 Slettehei

Figur 6-2: Kart over delområde KM01 Slettehei

Beskrivelse

Delområdet er avgrenset topografisk. Avgrensingen er vist i figur 6-2.

Delområdet består av et antall «brudler» (Askeladden-id 133571, 133574, 133576, 133577 og 133580). Disse er automatisk fredet. «Brudlene» ligger langs en eldre ferdselsvei (ikke fredet) mellom Ovedal og Tonstad (335704). Innenfor delområdet er det også registrert en lokalitet med mindre merkesteiner (ikke fredet).

«Brudler» er en kulturminnetype som pr. i dag bare er kjent og registrert på heiene i Agder, Vest-Telemark og Ryfylke. «Brudlet» består av løftestein, etter tradisjonen én stein for hver deltaker i et brudefølge, ofte lagt på eller ved høyeste punkt langs en heiovergang, eller på et sted med utsikt til en av bygdene. Formålet kan ha vært å hindre vonde makter fra å følge etter brudefølget. I enkelte «brudle» er to av steinene større enn de øvrige og representerer etter den folkelige oppfatningen brudeparet. Av og til står det også en reist, høy stein i tilknytning til disse anleggene. Den antas å være et fallossymbol som skulle gi ekteparet mange barn.

Datering av slike kulturminner er usikker. «Brudlene» opptrer i enkelte tilfeller sammen med skålgroper og andre kulturminner som vanligvis oppfattes som forhistoriske, men tradisjonen vet av og til å fortelle om konkrete brudefølger som i nyere tid skal ha reist «brudler». «Brudlene» på Slettehei er vurdert av fylkeskommunen til å være automatisk fredet.

Tabell 6-2: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM01

Verdikategori	Vurdering av KM01 Slettehei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Ja
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Ja
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Ja, klar indre sammenheng og tilknytning til eldre ferdselsvei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminneinteressene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Ja, ligger ved en vandrerrute som er i bruk

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 6-3: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM01

Verdivurdering: Delområde KM01 Slettehei							
Områdetype:							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Kulturmiljøet vurderes til å ha middels verdi . "Brudler" er etter hvert en vanlig kulturminnetype i området.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1.0	▲						
Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig endret. Begrunnelse: Avstanden til foreslåtte tiltak er over 500 meter. Ev. ny trasé følger eksisterende luftspenn.							
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Alt. 1.0	▲						
Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).							

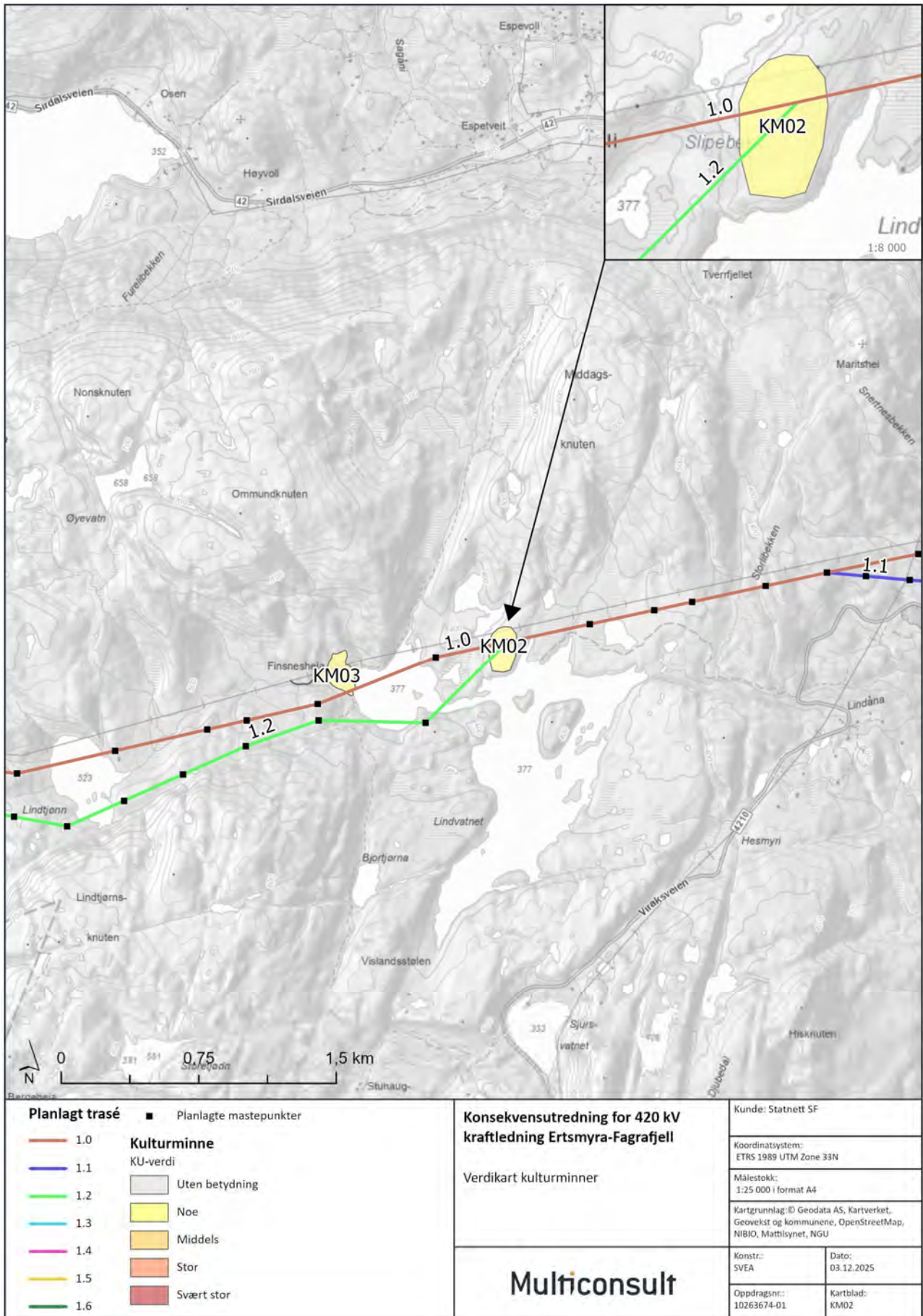
6.1.2 Delområde KM02 Lindvatnet

Beskrivelse

Avgrensningen innbefatter de registrerte merkesteinene. Avgrensningen er vist i figur 6-3. Delområdet omfatter en samling merkesteiner (ikke fredet, id 335709 og 335710). Merkesteinene er varder som trolig er plassert langs den tidligere stølsveien fra Sirdalsvatnet til Finsnesheia.

Tabell 6-4: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM02

Verdikategori	Vurdering av KM02 Lindvatnet
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Delvis, men merkesteinene i delområdet er ikke nærmere datert
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Ja, i form av tilknytningen til en antatt stølsvei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminneinteressene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Ja

Figur 6-3: Kart over delområde KM02 Lindvatnet.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 6-5: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM02

Verdivurdering: Delområde KM02 Lindvatnet							
Områdetype:							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Verdien vurderes til å være noe verdi . Kulturminnene er vanlige i området, og vernestatus er "ikke fredet".							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1.0	▲						
Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig . Begrunnelse: Eksisterende luftspenn passerer området. Ingen registrerte kulturminner blir direkte berørt av nye mastefester.							
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ / +++++	+ / ++	0	-	--	---	----
Alt. 1.0	▲						
Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).							

6.1.3 Delområde KM03 Finsnesheia

Beskrivelse

Avgrensningen er i tråd med den avsatte lokaliteten i Askeladden. Avgrensningen er vist i figur 6-3.

Delområdet omfatter den nedlagte gården Finsnesheia (id 174419, ikke fredet). Gården ble ikke etablert før i 1854. Da var det besluttet at Finsnes, som var kirkegods, skulle gjøres om til prestegård for Sirdal, som fra nevnte år ble et eget prestegjeld. Som tunplass for den nye gården falt man ned på en av stølene til Finsnes, nemlig Midtstøl ved vestenden av Lindvatnet. Stedet fikk imidlertid ikke fast bosetning før nærmere 1870, og den siste brukeren forlot Finsnesheia i 1912.

På gården er det i dag to stående bygg og flere tufter. I tillegg finnes terrasserings, en stølsvei, et utgravd sideløp til bekken og et sammenrast naust nede ved vannet.

Som støl er Midtstøl nevnt første gang i skattematrikkelen fra 1668 («Findznes med Midstøell»).

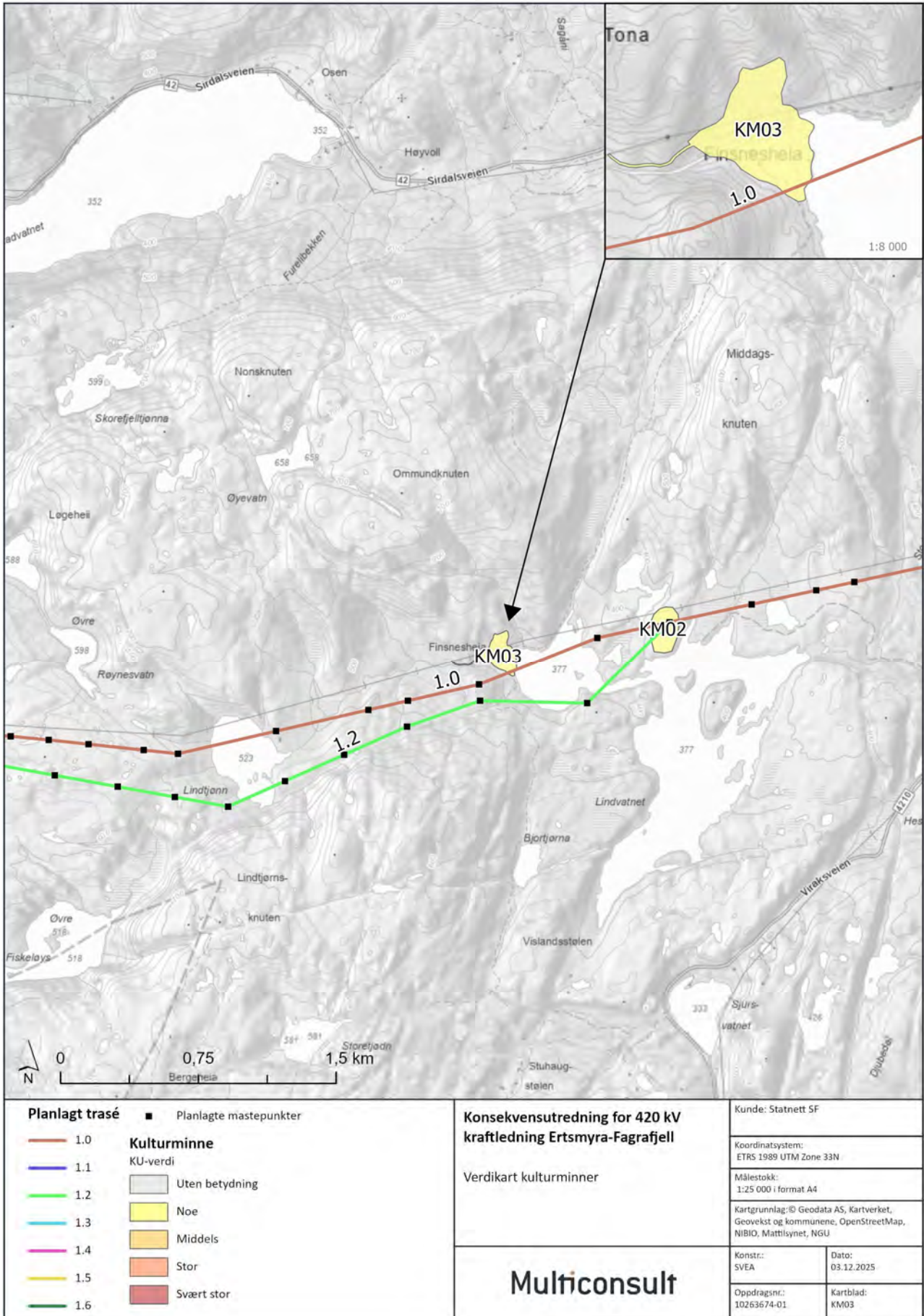
Tabell 6-6: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM03

Verdikategori	Vurdering av KM03 Finsnesheia
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Delvis, men knyttet til delområdets tidlige periode som støl under Finsnes
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Knyttet til det tradisjonelle bondesamfunnet i Sirdal
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Delvis, viser overgangen fra støl til fast gårdsbosetning og seinere overgangen fra fast gårdsbosetning til nedlegging
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Ja
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminne-interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Ja

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 6-7: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM03

Verdivurdering: Delområde KM03 Finsnesheia						
Områdetype:						
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi		
▲						
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Delområdet er vurdert til å ha noe verdi . Ingen av de registrerte kulturminnene innenfor delområdet har noen formell verneverdi. Det er mange sammenliknbare områder i regionen.						
Tiltakets påvirkning						
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet	
Alt. 1.0	▲					
Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig . Begrunnelse: Ny luftledning vil berøre området, men i mindre grad enn eksisterende ledning. Ingen mastepunkter blir plassert i delområdet.						
Tiltakets konsekvens						
Utbyggingsalternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	-- /---	----
Alt. 1.0	▲					
Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).						

Figur 6-4: Kart over delområdet KM03 Finsnesheia.

6.1.4 Delområde KM04 Vassbøbrekka – Eigelandsdalen

Beskrivelse

Avgrensningen er i tråd med registreringen i Askeladden. Avgrensningen og verdien framgår av figur 6-5.

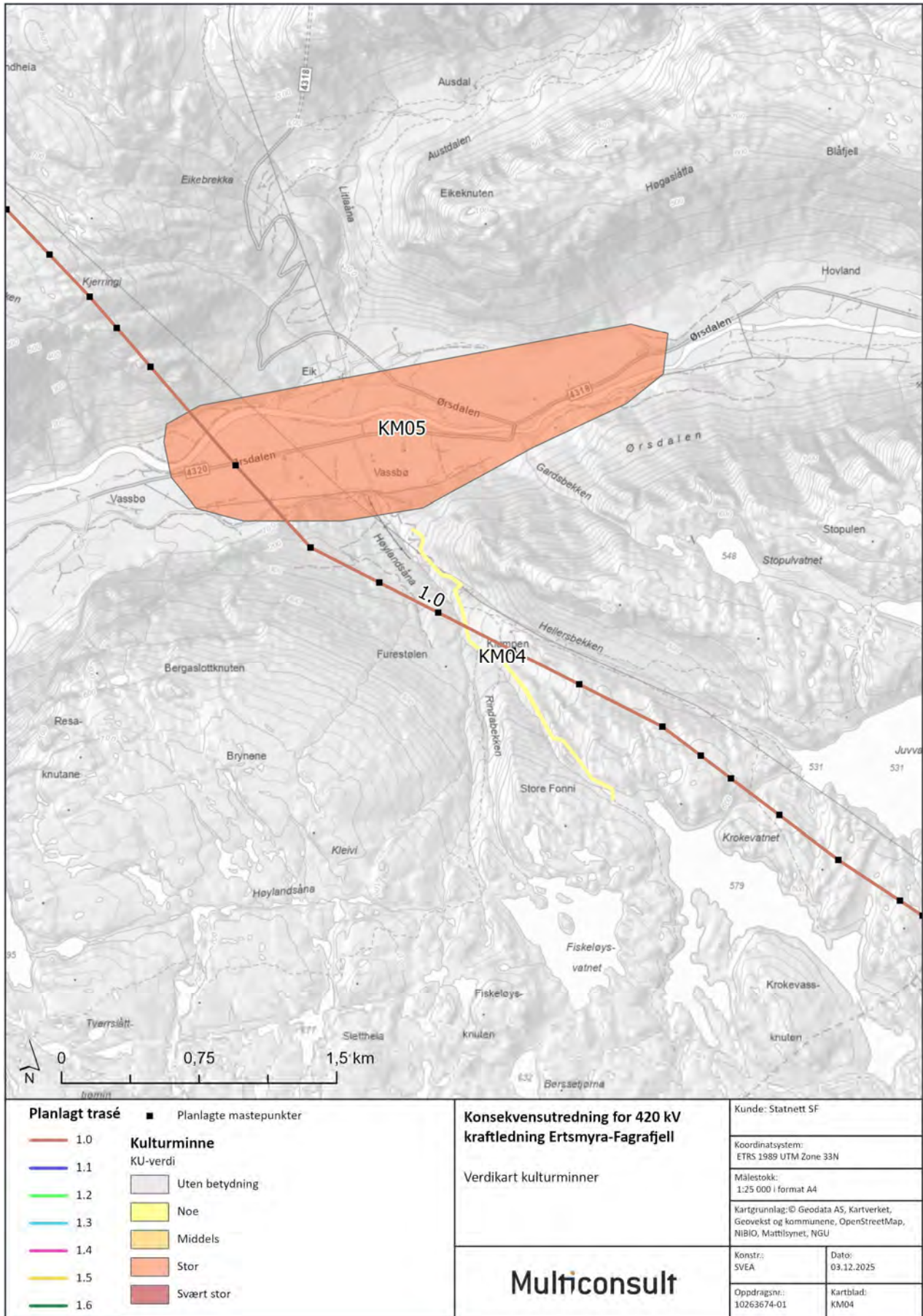
En eldre ferdselsvei (uavklart vernestatus, id 238132) går mellom Vassbø i Ørdsdalen og Eigelandsdalen i Gyadalen. Veifaret ble registrert i forbindelse med utarbeiding av landskapsvernplan for Setesdal-Vesthei-Ryfylkeheiane.

Sannsynligvis er den registrerte veien identisk med den såkalte «Kistevegen», som også ble brukt som kjørevei vinterstid, og som ble benyttet når folk i Ørdsdalen kjørte med hest og slede til Mydland i Sirdal. Veien skal ha fått navn etter et sted oppi Vassbøbrekka som kalles Kiste.

Den uavklarte vernestatusen skyldes at Rogaland fylkeskommune ikke har foretatt kontrollregistrering og vurdering i felt.

Tabell 6-8: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM04

Verdikategori	Vurdering av KM04 Vassbøbrekka - Eigelandsdalen
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Delvis
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Delvis, viser gårdene i Ørdsdalen sin kontakt østover, med Sirdal, i historisk tid
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Delvis
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Delvis
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminne-interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Ja

Figur 6-5: Kart over delområde KM04 Vassbøbrekka – Eigelandsdalen og delområde KM05 Ørsdale.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 6-9: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM04

Verdivurdering: Delområde KM04 Vassbøbrekka - Eigelandsdalen							
Områdetype:							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Verdien er vurdert til å være noe verdi . Formell vernestatus er "uavklart".							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1.0	▲						
Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig endring. Begrunnelse: Ny trasé legges noe nærmere delområdet enn eksisterende luftledning, men ingen mastepunkter plasseres innenfor delområdet.							
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ / +++++	+ / ++	0	-	--	---	----
Alt. 1.0	▲						
Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).							

6.1.5 Delområde KM05 Ørsdalen

Beskrivelse

Delområdet innbefatter flere registrerte kulturminner med det til felles at de er lokalisert i det flate lendet langs Storåna i Ørsdalen. Det dreier seg om gårdsanlegg og (tilhørende) gravfelt. Avgrensingen er vist i figur 6-5 ovenfor. I Ørsdalen er det registrert flere forhistoriske gårdsanlegg og gravfelt. De viktigste lokalitetene er Nese (id33852) med gardfar, rydningsrøyser og gravrøyser, Vassbø (14177) med rydningsrøyser og gravrøyser, Rettveid (53623) med gravhauger, rydningsrøyser og gardfar, samt Øysteinsneset med røyser og hellerlokaliteten Simonsheller (23985). Samtlige av disse er automatisk fredet.

Tabell 6-10: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM05

Verdikategori	Vurdering av KM05 Ørsdalen
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Ja, viser sammenhengen mellom gård og gravfelt i jernalderen
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Ja
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Ja, i stor grad
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminneinteressene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Ja

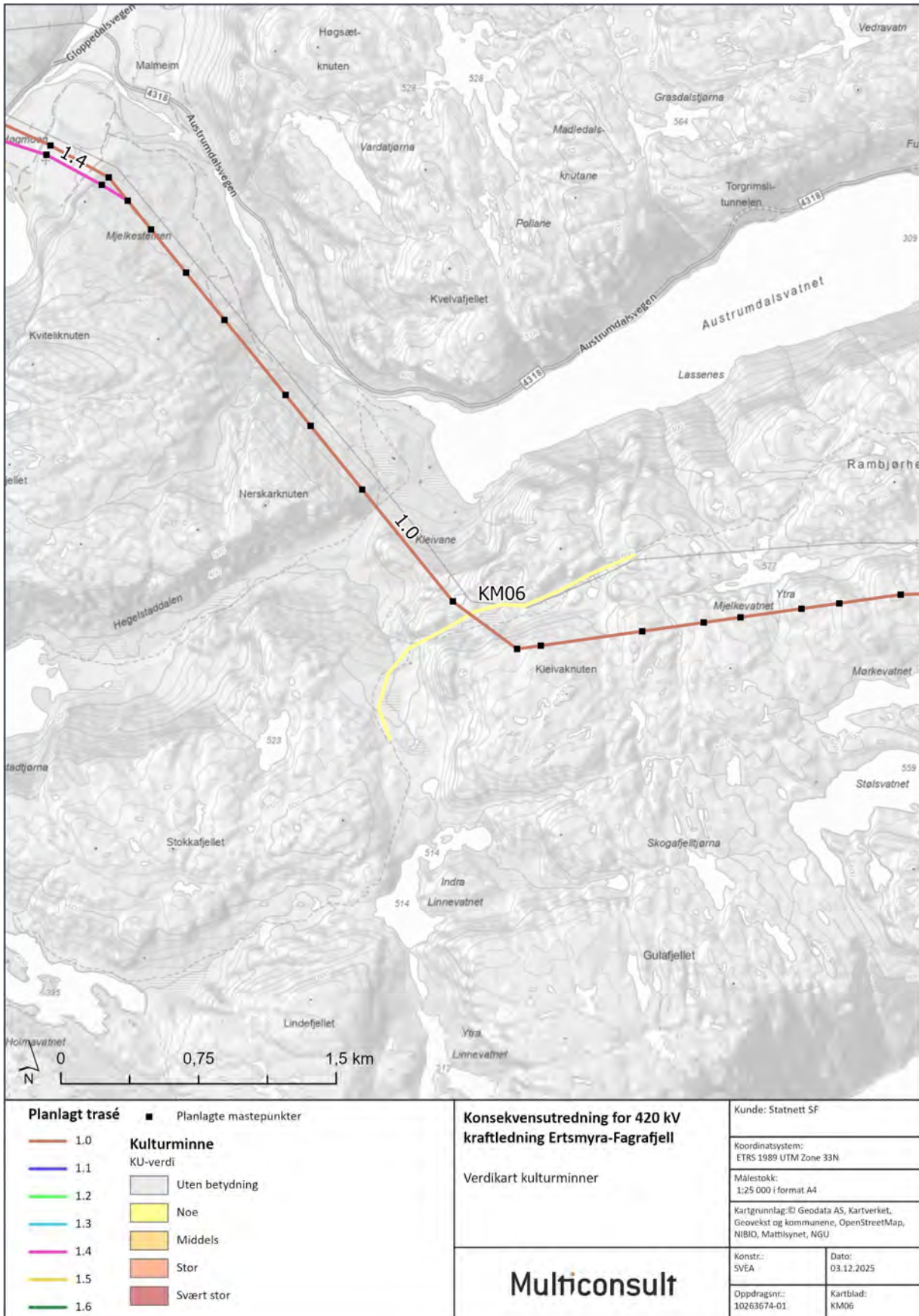
Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 6-11: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM05

Verdivurdering: Delområde KM05 Ørdsdalen							
Områdetype:							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Gårdsanleggene og gravfeltene i Ørdsdalen har stor verdi. Selv om det er kjent et større antall tilsvarende gårdsanlegg i Rogaland, har fylket et spesielt ansvar for å ivareta denne typen kulturminner, som ellers i landet og i Europa som helhet er sjeldne.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1.0	▲ Påvirkningen av tiltaket vurderes som forbedret . Begrunnelse: Ny luftledning legges i større avstand fra registrerte kulturminner enn dagens ledning. Nye mastefester plasseres langt unna kjente kulturminner.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Alt. 1.0	▲ Noe positiv konsekvens for delområdet (+).						

6.1.6 Delområde KM06 Hegelstad – Austdalen

Figur 6-6: Kart over delområde KM06 Hegelstad - Austdalen

Beskrivelse

Avgrensningen følger lokalitetsavgrensningen i Askeladden. Avgrensningen er vist i figur 6-6. Delområdet omfatter den eldre ferdselsveien mellom Hegelstad og Austdal (id 238093), og derfra videre til Sirdal (sistnevnte del av veien er ikke registrert i Askeladden). Veifaret ble registrert i forbindelse med arbeidet med Landskapsvernplan for Setesdal vesthei-Ryfylkeheiane. Veien er ikke kontrollregistrert i felt av Rogaland fylkeskommune; og vernestatus er derfor foreløpig satt som uavklart i Askeladden.

Tabell 6-12: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM016

Verdikategori	Vurdering av KM06 Hegelstad - Austdalen
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Ja, delvis
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Delvis, viser én av de tradisjonelle forbindelsene mellom gårdene i Bjerkreim og bygdene lenger øst
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Delvis
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Ja, i den forstand at det dreier seg om en ferdselsvei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminne-interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Ja

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

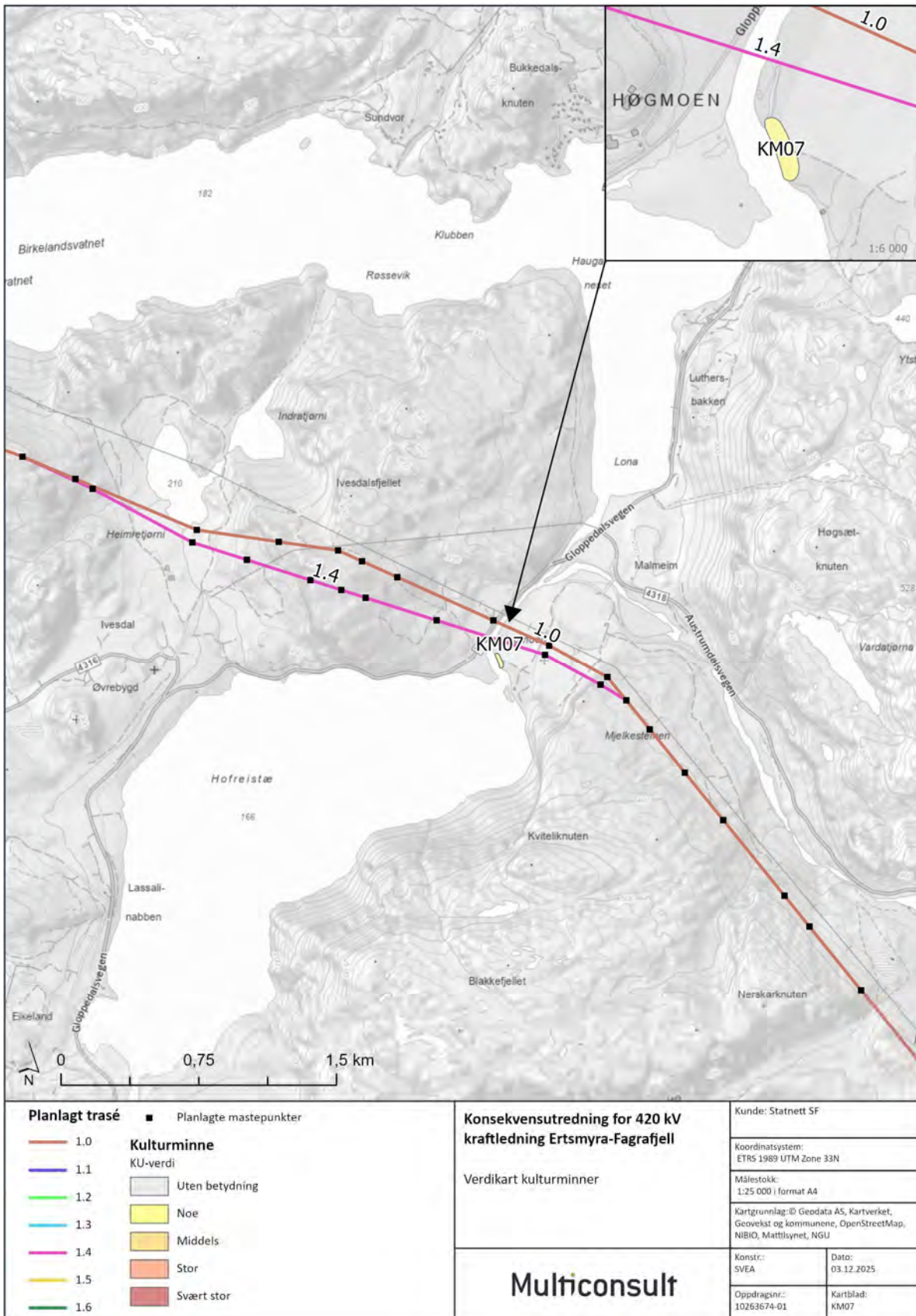
Tabell 6-13: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM06.

Verdivurdering: Delområde KM06 Hegelstad - Austdalen							
Områdetype:							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Verdien er satt til noe verdi , jf. KM04.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1.0	▲						
Påvirkningen av tiltaket vurderes som forbedret . Begrunnelse: Ny trasé krysser delområdet (veien), men uten at mastepunkter berører denne. Eksisterende luftledning ligger delvis parallelt med det eldre veifaret.							
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Alt. 1.0	▲						
Noe positiv konsekvens for delområdet (+).							

6.1.7 Delområde KM07 Malmeim

Delområdet er avgrenset som i Askeladden. Avgrensingen er vist i figur 6-7. Delområdet omfatter en lokalitet med kokegroper, påvist av Rogaland fylkeskommune i 1998 (id 53698, automatisk fredet).

Figur 6-7: Kart over delområde KM07 Malmeim

Tabell 6-14: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM07

Verdikategori	Vurdering av KM07 Malmeim
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Ja, delvis
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminne-interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Delvis, men det dreier seg om kulturminner som ikke er synlige over markoverflaten

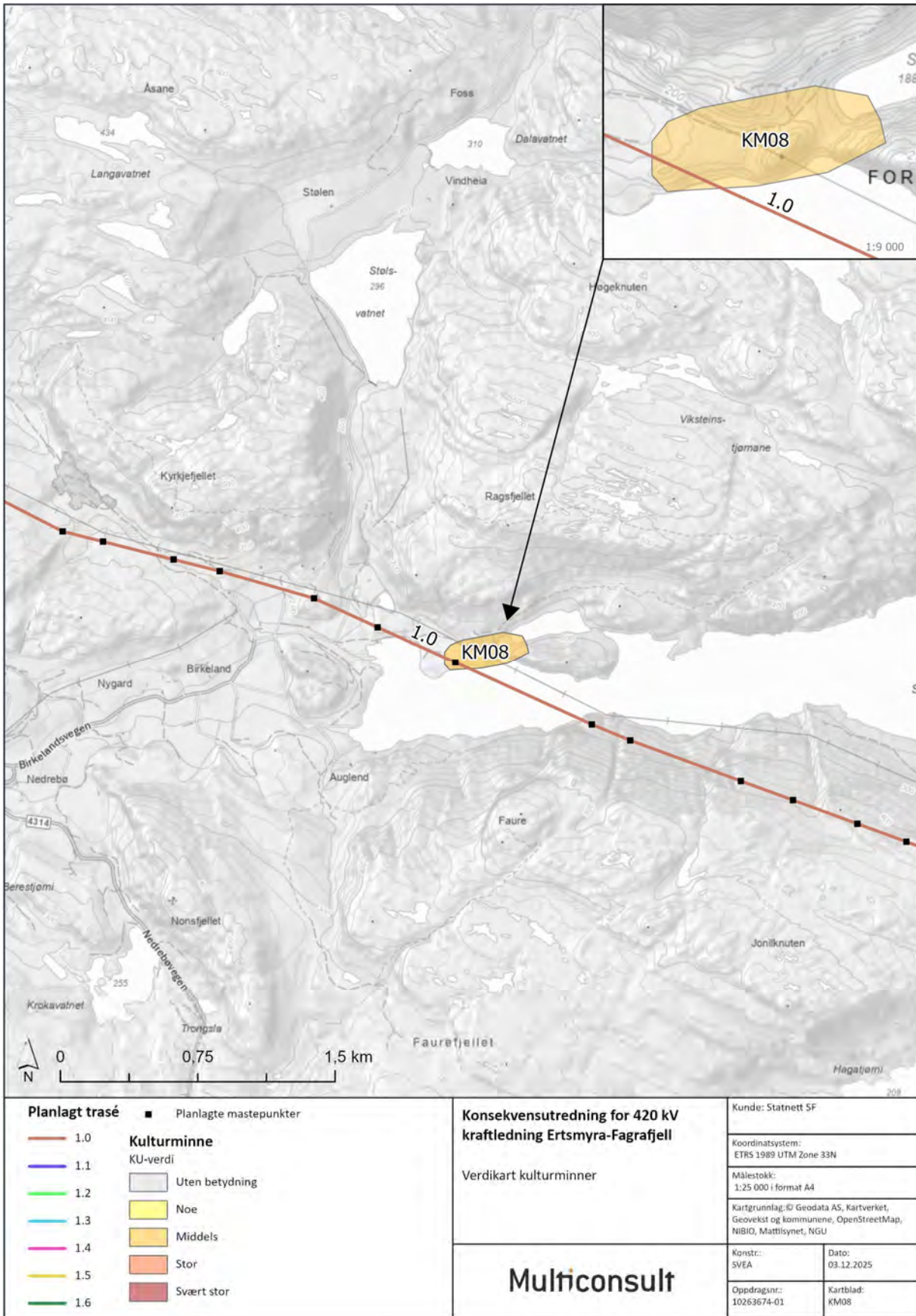
Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 6-15: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM07

Verdivurdering: Delområde KM07 Malmeim							
Områdetype:							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Verdien er vurdert til å være noe verdi . Det dreier som en svært vanlig type kulturminner, men vernestatus er automatisk fredet.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1.0	▲ Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig . Begrunnelse: Foreslått trasé legges 150 m unna delområdet.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ / +++++	+ / ++	0	-	--	---	----
Alt. 1.0	▲ Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).						

6.1.8 Delområde KM08 Forehammaren

Figur 6-8: Kart over delområde KM08 Forehammaren

Beskrivelse

Delområdet omfatter tre registrerte lokaliteter i Askeladden (id 220444, 2204448 og 280421). Samtlige lokaliteter er knyttet til kullframstilling i utmark. Avgrensingen er vist i figur 6-8. Innenfor delområdet befinner det seg en tidligere støl, eventuelt et eldre gårdsanlegg, med påviste spor etter kullframstilling. Her er to tufter, en steingard, en geil, rydningsrøyser og flere kullgroper. Én av kullgropene er C14-datert til høymiddelalder. Vest for stølen/gårdsanlegget er det påvist ytterligere kullgroper.

Tabell 6-16: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM08

Verdikategori	Vurdering av KM08 Forehammaren
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Ja
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Delvis, knyttet til utnytting av utmarksressursene på gården(e) i nærheten
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	I noen grad
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Delvis, delområdet representer et sammenhengende anlegg for kullframstilling i middelalderen
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminne-interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Ja

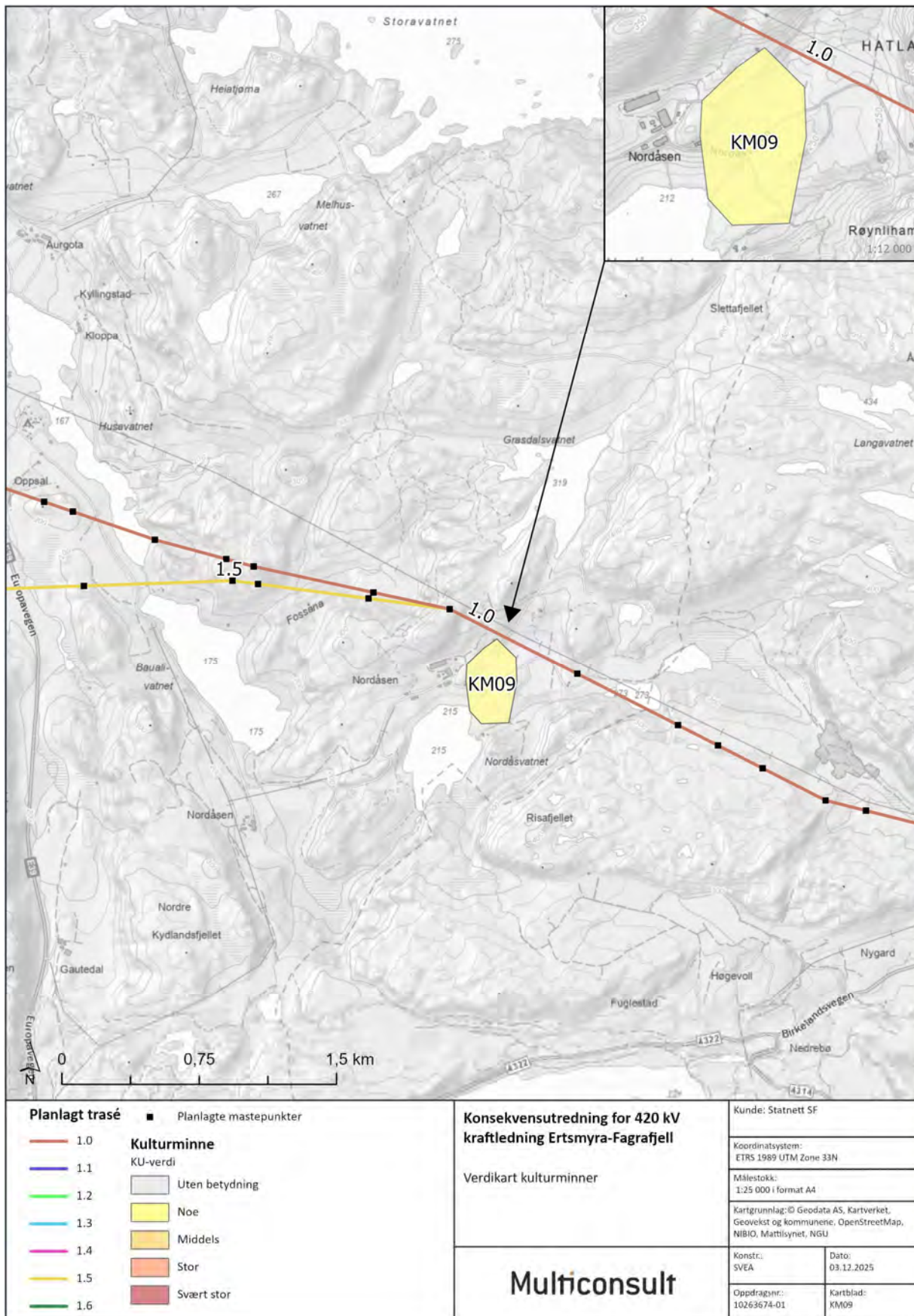
Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 6-17: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM08

Verdivurdering: Delområde KM08 Forehammaren							
Områdetype:							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Verdien settes til middels . Delområdet er først og fremst å oppfatte som et anlegg for kullframstilling i utmark. Som sådan er det relativt vanlig i regionen.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1.0	▲						
	Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig endring . Begrunnelse: Hovedlokaliteten (240444) blir ikke berørt, og ny luftledning blir liggende i større avstand fra denne enn dagens ledning.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Alt. 1.0	▲						
	Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).						

6.1.9 Delområde KM09 Nordåsen

Figur 6-9: Kart over delområde KM09 Nordåsen.

Beskrivelse

Delområdet er avsatt i tråd med Askeladden. Det omfatter kullframstillingslokalitetene 14470 og 34128. Avgrensingen er vist i figur 6-9. Delområdet omfatter to lokaliteter, begge bestående av én kullgrop.

Tabell 6-18: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM09

Verdikategori	Vurdering av KM09 Nordåsen
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Ja, i noen grad
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	I noen grad; viser tradisjonell utmarksbruk i området
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	I noen grad
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminne-interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Ja, delvis

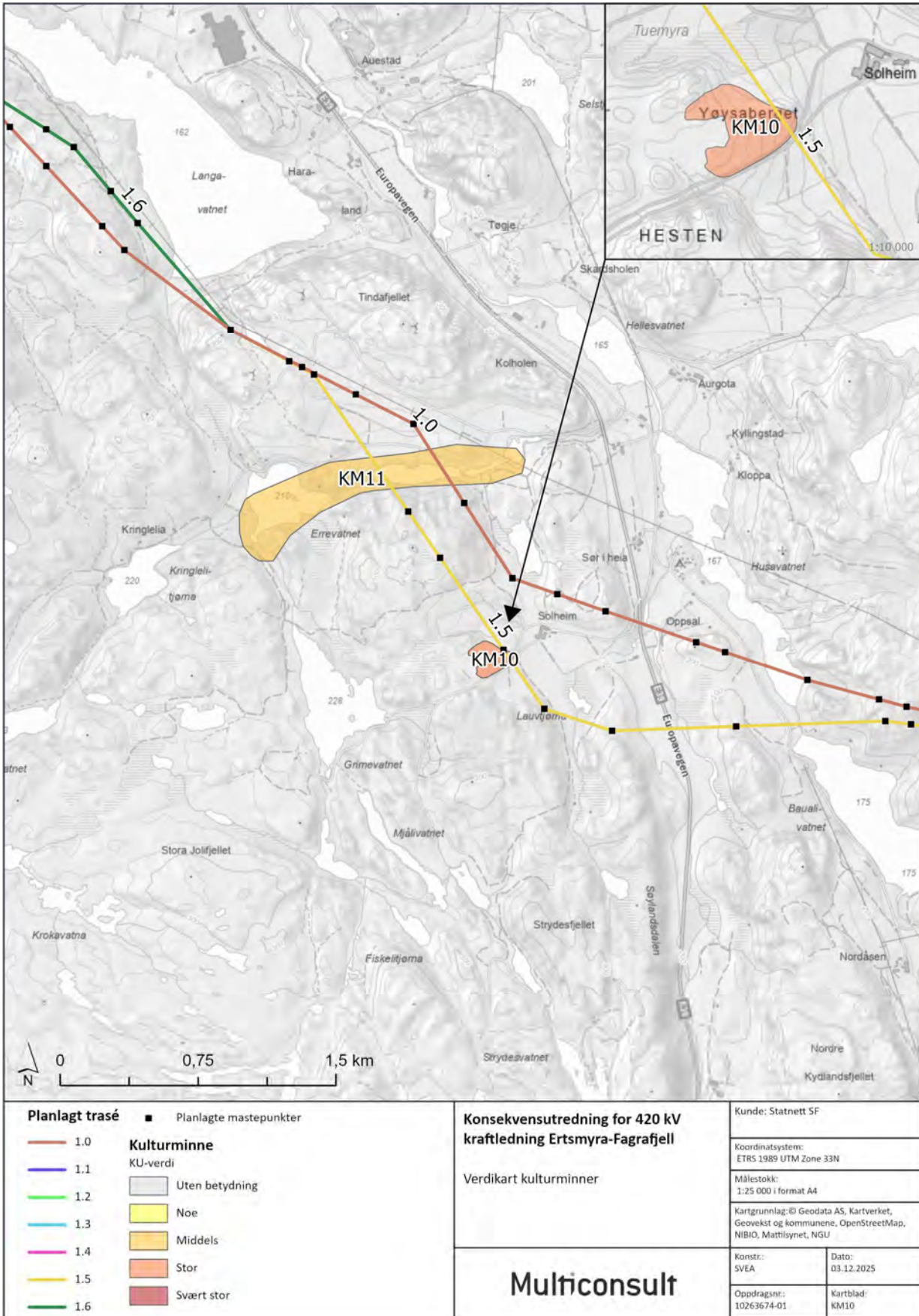
Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 6-19: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM09

Verdivurdering: Delområde KM09 Nordåsen							
Områdetype:							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Verdien settes til noe verdi . Det dreier seg om til sammen tre kullgroper.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1.0	▲						
Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig . Begrunnelse: Avstanden til den nærmeste kullgropa er ca. 130 m.							
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Alt. 1.0	▲						
Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).							

6.1.10 Delområde KM10 Gjøsya

Figur 6-10: Kart over delområde KM10 Gjøsya, og delområde KM11 Nordlivatnet.

Beskrivelse

Avgrensningen er i tråd med registreringen i Askeladden. Avgrensningen er vist i figur 6-10. Automatisk fredet gårdsanlegg (id 14469) med langhustuft, gravrøyser og rydningsrøyser.

Tabell 6-20: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM10

Verdikategori	Vurdering av KM10 Gjøysa
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Ja
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Ja, som eksempel på de tallrike ødegårdene fra eldre jernalder på Jæren
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Ja, som over
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Ja, i form av et gårdsanlegg med tufter, gravminner, rydningsrøyser osv.
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminne-interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Ja

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 6-21: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM10

Verdivurdering: Delområde KM10 Gjøysa							
Områdetype:							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Verdien vurderes som stor . Det dreier seg om en kulturminnetype som Rogaland har et spesielt ansvar for i nasjonal sammenheng.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1.0	▲						
	Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig . Begrunnelse: Avstanden fra foreslått ledning til lokaliteten er nærmere 400 m.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Alt. 1.0	▲						
	Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).						

6.1.11 Delområde KM11 Nordlivatnet

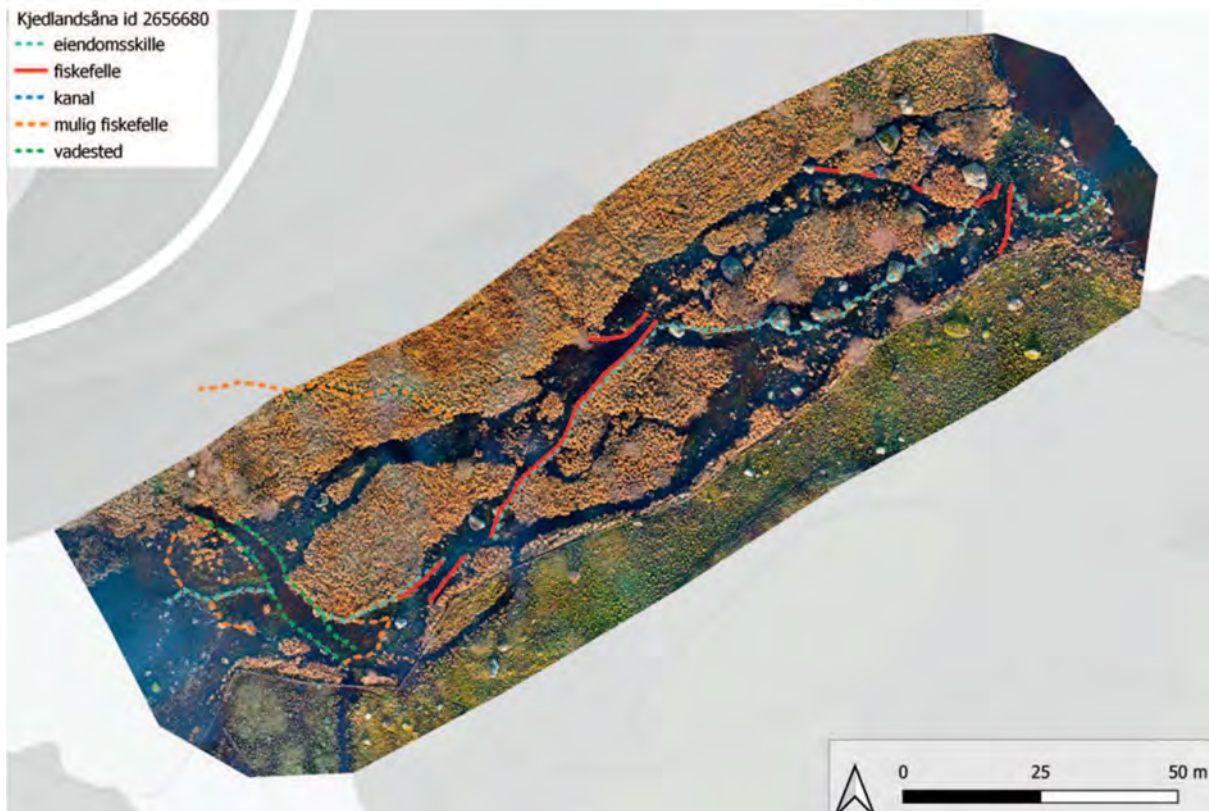
Beskrivelse

Delområdet omfatter flere fangstlokaliteter (fiskefeller ålefangst) langs Kjedlandsåna.

Avgrensingen er vist i figur 6-10 ovenfor. Innenfor delområdet er det registrert flere anlegg for ålefangst og ørretfiske (id 322935, 322936 og 265680). Det dreier seg om ledegjerder og andre steinkonstruksjoner på grunt vann.

Kjedlandsåna er en liten elv som renner fra heiene ved Kringelia og Store Jolifjell, og inn i Figgjo ved Kyllingstad. I et steinete, hellende parti på i underkant av 200 meter, der vannet renner mellom terrasseringer, steinsamlinger og myrvekst mellom Nordlivatnet og Hadvardshølen, er det ryddet områder, steinrekker og steinkonstruksjoner i elva.

Ålefisket på Kyllingstad er nevnt som en ressurs på gården i 1668. Fiskefellene har ikke latt seg datere, men er vurdert av fylkeskommunen til å være automatisk fredet.

Figur 6-11: Illustrasjon som viser fangstsystemene innenfor KM11 Nordlivatnet (etter Stylegar et al. 2020)

Tabell 6-22: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM11

Verdikategori	Vurdering av KM11 Nordlivatnet
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Ja
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Delvis, knyttet til gårdssamfunnet i Gjesdal
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Delvis, viser ferskvannsfiskets betydning for gårdene i Dalane og på Høg-Jæren
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Ja, miljøet har en klar sammenheng i form av ledegjerder, mærgarder osv.
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminne-interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Ja

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 6-23: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM11

Verdivurdering: Delområde KM11 Nordlivatnet							
Områdetype:							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Verdien settes til middels , ettersom det har vist seg at fangstanlegg av samme type er relativt vanlig forekommende i regionen.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1.0	▲						
	Påvirkningen av tiltaket vurderes som noe forringet . Begrunnelse: Foreslått luftledning vil passere delområdet. Imidlertid er mastefester plassert i god avstand til kulturmiljøet.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Alt. 1.0	▲						
	Noe miljøska de for delområdet (-).						

6.1.12 Delområde KM12 Varåsen

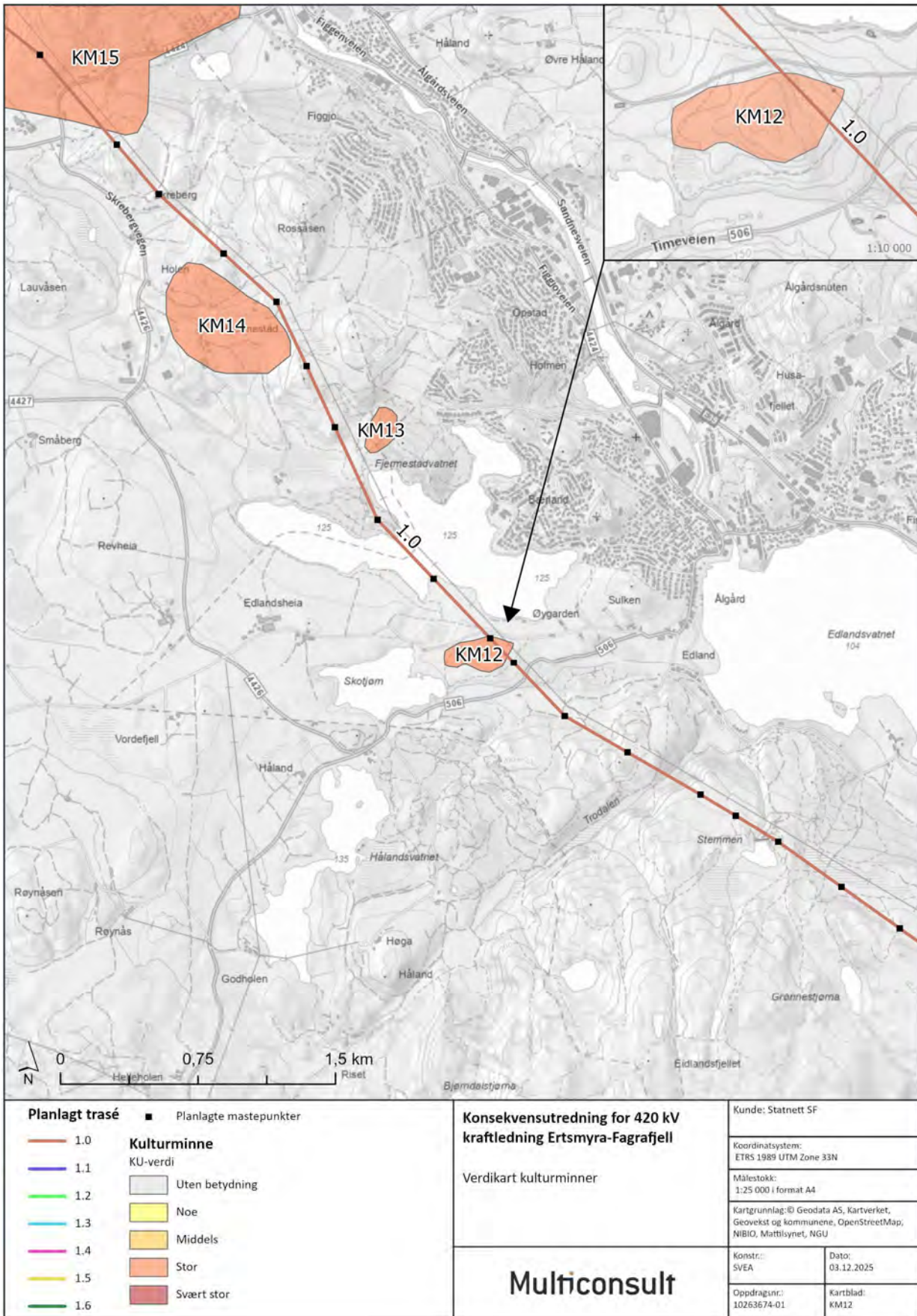
Beskrivelse

Avgrensningen er i tråd med den registrerte lokaliteten i Askeladden (figur 6-12 og figur 6-13). Gravfelt med to sikre gravhauger, 120 røyser og to gardfar (id 64638). Lokaliteten strekker seg over høydedraget mellom Skotjørn og Fjermestadvatnet.

Figur 6-12: Utsikt over delområdet mot Øygardsvatnet. Foto: Terje Tveit, Arkeologisk museum/Universitetet i Stavanger

Tabell 6-24: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM12

Verdikategori	Vurdering av KM12 Varåsen
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Ja
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Ja, knyttet til gårds-/bondesamfunnet i Gjesdal
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Ja, delområdet rommer omfattende rester av et gårdsanlegg fra jernalder og/eller middelalder
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Ja
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminne-interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Ja

Figur 6-13: Kart over delområde KM12 Varåsen, KM13 Røyseland, KM14 Fjermestad og KM15 Fagrafjell.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 6-25: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM12

Verdivurdering: Delområde KM12 Varåsen							
Områdetype:							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Verdien vurderes som stor . Det dreier seg om en lokalitet med et stort antall røyser, samt gardfar som indikerer at det ligger en ødegård i området.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1.0	▲						
	Påvirkningen av tiltaket vurderes som noe forringet . Begrunnelse: Ny ledning legges gjennom/over delområdet, og vil visuelt være noe mer framtrepende innenfor kulturmiljøet enn eksisterende luftspenn. Men ingen mastefester vil berøre delområdet direkte.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ / ++++	+ / ++	0	-	--	---	----
Alt. 1.0	▲						
	Noe miljøskade for delområdet (-).						

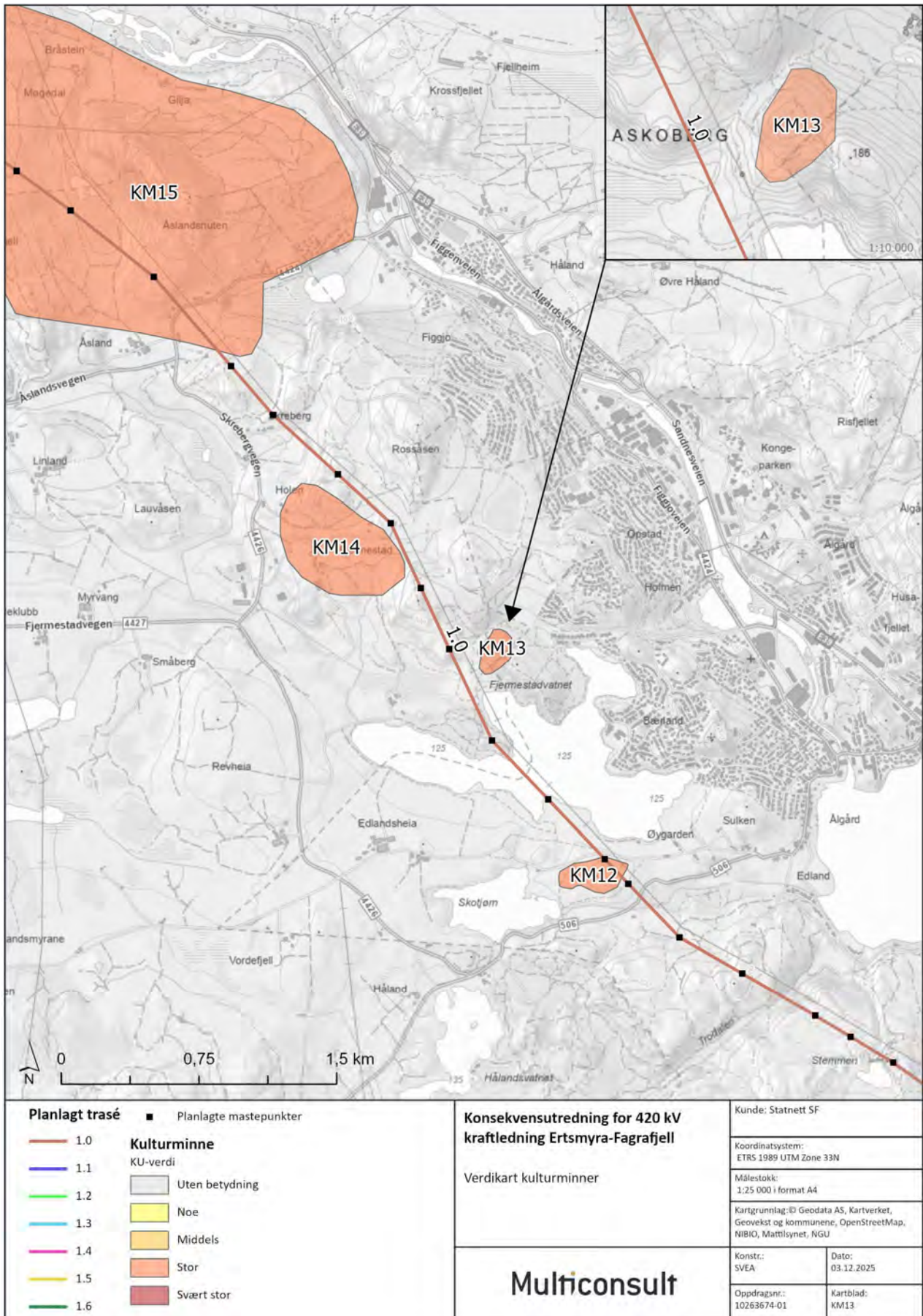
6.1.13 Delområde KM13 Røyseland

Beskrivelse

Delområdet (Figur 6-13) omfatter to registrerte lokaliteter som det er rimelig å anta har funksjonell sammenheng. Delområdet omfatter de registrerte lokalitetene med id 24066 og 317397. Førstnevnte er et gårdsanlegg med én tuft, flere sannsynlige gravhauger og et stort antall rydningsrøyser. 317397 består av fire rydningsrøyser og én mulig gravrøys. Sistnevnte kan sannsynligvis knyttes til det nevnte gårdsanlegget.

Tabell 6-26: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM13

Verdikategori	Vurdering av KM13 Røyseland
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Ja, i stor grad
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Ja, knyttet til bondesamfunnet i området
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Ja, rommer flere sentrale elementer knyttet til ødegårder fra jernalder og/eller middelalder
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Ja, tydelig sammenheng mellom tufter, røyser og gravminner
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminne-interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Ja

Figur 6-14: Kart over delområde KM13 Røyselund.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 6-27: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM13

Verdivurdering: Delområde KM13 Røyseland							
Områdetype:							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Gårdsanlegg fra jernalder og/eller middelalder er sjeldne kulturminner i nasjonal sammenheng. Derfor er verdien satt til stor .							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1.0	▲ Påvirkningen av tiltaket vurderes som forbedret . Begrunnelse: Ny luftledning plasseres i større avstand enn dagens fra delområdet.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Alt. 1.0	▲ Noe positiv konsekvens for delområdet (+).						

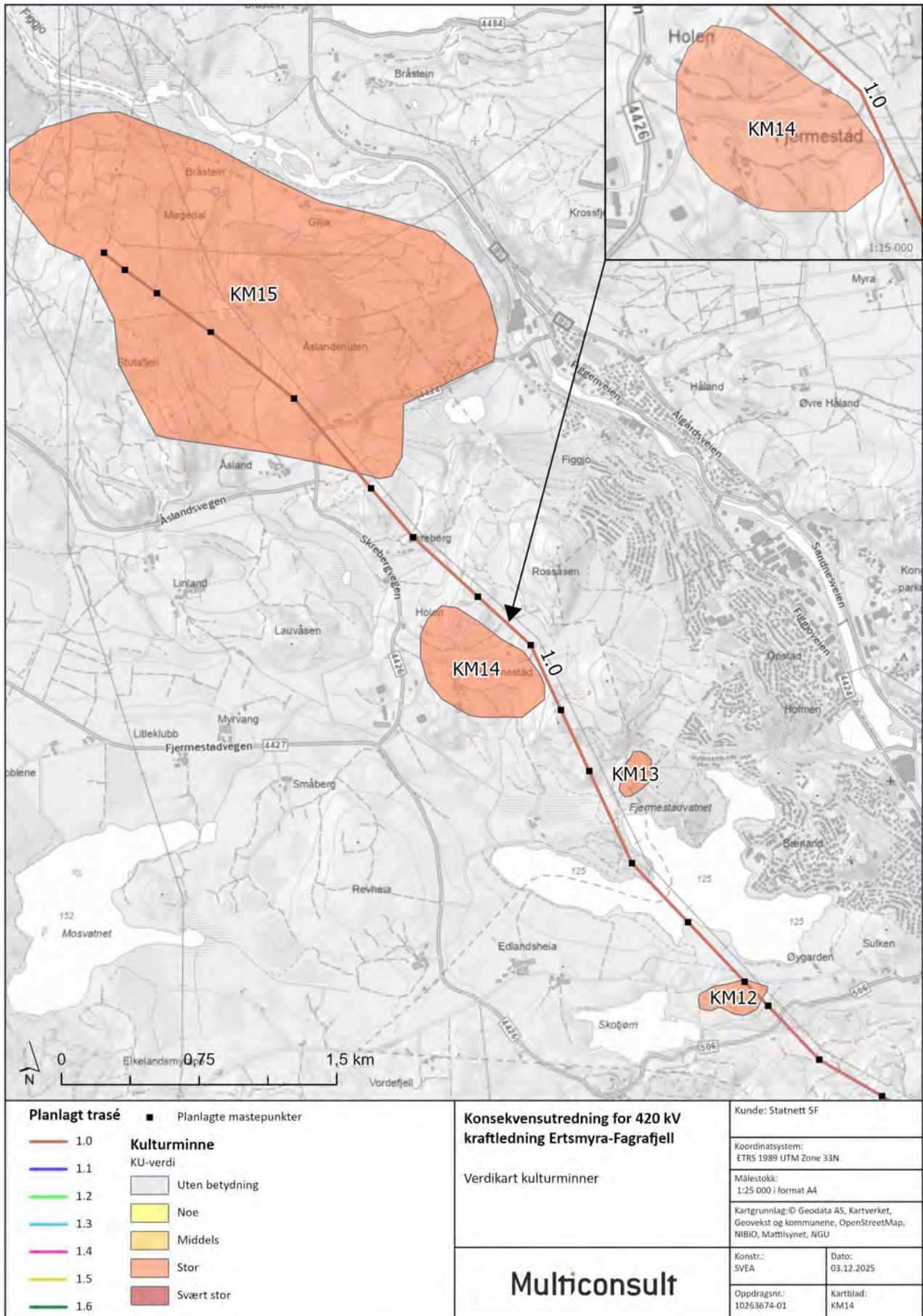
6.1.14 Delområde KM14 Fjermestad

Beskrivelse

Delområdet omfatter flere registrerte lokaliteter med automatisk fredete kulturminner, bl.a. gravfeltene med id 65499 og 65500 og gårdsanlegget 145230 (figur 6-13). Innenfor delområdet ligger bl.a. gravfeltene med id 65499 og 65500, samt gårdsanlegget 145230. Sistnevnte består av én hustuft og én gravhaug. 65499 har tre gravhauger og én rydningsrøys, mens 65500 omfatter to røyser som kan være gravrøyser. Samtlige lokaliteter har status automatisk fredet. Kulturminnene representerer én eller flere forhistoriske bosetninger i området.

Tabell 6-28: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM14

Verdikategori	Vurdering av KM14 Fjermestad
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Ja, i stor grad
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Ja, knyttet til gårdssamfunnet i området
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Ja, rommer flere sentrale elementer knyttet til ødegårder fra jernalder og/eller middelalder
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Ja
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminneinteressene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Ja

Figur 6-15: Kart over delområde KM14 Fjermestad og KM15 Fagraftjell.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 6-29: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM14.

Verdivurdering: Delområde KM14 Fjermestad							
Områdetype:							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Forhistoriske gårdsanlegg av denne typen er sjeldne i nasjonal sammenheng, og Rogaland har et spesielt ansvar for å ta var på dem. Verdien settes til stor .							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1.0	▲						
	Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig . Begrunnelse: Ny luftledning planlegges parallelt med nåværende, og bare ubetydelig nærmere registrerte kulturminner enn denne. Ingen mastepunkter berører kjente kulturminner.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Alt. 1.0	▲						
	Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).						

6.1.15 Delområde KM15 Fagrafjell

Beskrivelse

Delområdet (figur 6-15) omfatter en rekke automatisk fredete lokaliteter med datering til jernalder. Det er vurdert som hensiktsmessig å behandle disse under ett. Delområdet omfatter tre gårdsanlegg fra jernalder/middelalder: Møgjedal (5150), Øygarden/Figgve (34585) og Gilja/Halsarhodlane (54362), tre større røysfelt på Ådland (5354, 44850 og 44851), samt bygdeborgen på Åslandsnuten (26148).

Møgjedal er et av de større gårdsanleggene på Høg-Jæren, med fire hustufter, gravrøys, rydningsrøys, gardfar, stakktufter og hulveier. Anlegget på Figgve (Øygarden) består av to hustufter og nærmere 200 røys, deriblant 24 gravrøys og 13 (antall sikre) rydningsrøys. Halsarhodlane på Gilja har én hustuft, flere rydningsrøys, én gravrøys og et gardfar.

Åslandsnuten rommer rester av tyske anlegg fra 2. verdenskrig, samt eldre murverk etter en bygdeborg fra jernalderen, spesielt tydelige på sørsiden av åsen.

Tabell 6-30: Gjennomgang av verdikategorier for delområde KM15

Verdikategori	Vurdering av KM15 Fagrafjell
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	I stor grad
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Ja, i stor grad. Sporene etter store og mindre jernaldergårder i delområdet gir et godt bilde av det lagdelte jernaldersamfunnet
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Ja, i stor grad – gjelder både gårdsanlegg og bygdeborg
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Nei
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Ja, i stor grad
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminne-interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Ja

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 6-31: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM15.

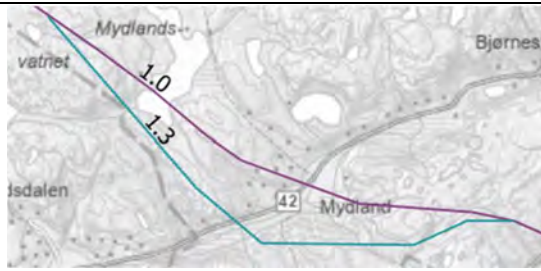

Verdivurdering: Delområde KM15 Fagrafjell							
Områdetype:							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Kort beskrivelse med verdibegrunnelse: Verdien settes til stor . Spesielt gårdsanleggene utgjør sjeldne kulturminner i nasjonal målestokk.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1.0	▲						
Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig . Begrunnelse: Både eksisterende og foreslått luftledning passerer kulturmiljøet. Ny trasé blir liggende i lenger avstand fra bygdeborgen på Åslandsnuten (id 26148/24971). Den unngår så vidt røysfeltet 5354, og legges utenom røysfeltet 44851. Som i dag vil den passere gårdsanlegget på Møgjedal (5150), men mastefester unngår lokaliteten.							
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Alt. 1.0	▲						
Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).							

6.1.16 Vurdering av varianter på delstrekninger

I tabell 6-32 er de seks variantene sammenlignet med 1.0 på samme delstrekning. Vurderingene er basert på den forenkla skalaen i tabell 3-1.

Tabell 6-32: Vurdering av variant 1.1-1.6 mot respektiv delstrekning av 1.0.

Delstrekninger	Variante	Variantevurdering
	1.1	Litt dårligere enn 1.0 Ett delområde med minus 2.
	1.2	Som 1.0
	1.3	Som 1.0
	1.4	Som 1.0
	1.5	Litt dårligere enn 1.0 Ett delområde med minus 1
	1.6	Som 1.0

6.2 Midlertidige virkninger

Tiltaket vurderes ikke å gi spesielle virkninger for fagtemaet i anleggsfasen.

7 Trinn 2: Konsekvens av alternativer

7.1 Sammenstilling av konsekvenser

Sammenstilling av konsekvenser for hovedalternativet og de ulike variantene er vist i tabell 7-1.

7.2 Ytterligere skadebegrensende tiltak

Det er gjort en overordnet og tverrfaglig vurdering av alle ytterligere skadereduserende tiltak i hovedrapporten. Her omtales de fagspesifikke tiltakene.

Det er grep ved det foreslåtte tiltaket som en allerede i denne delen av utredningsarbeidet ser kan endres for å redusere påvirkningen og dermed konsekvensen for enkelte eller flere av kulturminnene.

Som et generelt tiltak anbefales at alle registrerte kulturminner og eventuelle sikringssoner rundt disse merkes i kartmateriale (digitalt og/eller analogt), samt merkes i terreng og/eller avstenges fysisk, for eventuelt å kunne unngå at virkninger blir varige.

Tabell 7-1: Oppsummering av konsekvens og samlet vurdering mellom nullalternativet og 1.0 til venstre. Til høyre vises vurdering av variantene mot 1.0 på delstrekningene

Del-områder	Alt. 0	Alt. 1.0	Alt 1.0 med 1.1	Alt 1.0 med 1.2	Alt 1.0 med 1.3	Alt 1.0 med 1.4	Alt 1.0 med 1.5	Alt 1.0 med 1.6
KM01	0	0	Noe dårligere enn 1.0	Som 1.0	Som 1.0	Som 1.0	Noe dårligere enn 1.0	Som 1.0
KM02	0	0						
KM03	0	0						
KM04	0	0						
KM05	0	+						
KM06	0	+						
KM07	0	0						
KM08	0	0						
KM09	0	0						
KM10	0	0						
KM11	0	-						
KM12	0	-						
KM13	0	+						
KM14	0	0						
KM15	0	0						
Samlet vurdering	Ingen konsekvens	Ingen konsekvens						
Begrunnel se for samlet konsekvens		Kun mindre konsekvenser for samtlige delområder; negative konsekvenser for fagtemaet oppveies av de positive	Negative virkninger for KM01	-	-	-	Noe negative virkninger for KM10	-
Rangering	1	1	3	1	1	1	2	1

7.3 Potensial for arkeologiske funn

Ettersom Agder fylkeskommune har ferdigstilt de lovpålagte § 9-undersøkelsene og Rogaland fylkeskommune er godt i gang med sine, anses det ikke formålstjenlig å gjøre en egen vurdering av funnpotensialet innenfor tiltaksområdet.

På et generelt grunnlag anses funnpotensialet å være størst i løsmasseområdene, og først og fremst der det finnes dyrket eller dyrkbar jord. Store deler av tiltaks- og influensområdet består av berggrunn under løsmassedekker. I slike områder kan det finnes synlige kulturminner i form av varder, merkesteiner eller gravrøyser.

Hittil ukjente kulturminner kan bli avdekket i forbindelse med gjennomføringen av anleggsperioden av tiltaket. Arbeidet vil i så tilfelle måtte stanses og vurdering gjøres av regional kulturminnemyndighet, som er fylkeskommunen.

7.4 Usikkerhet

Hvordan effekten av tiltaket vil kunne virke inn på kulturminnene vil kunne oppleves subjektivt, men har med tilknytning til og kunnskap om kulturminnet å gjøre. Kulturminnemyndigheten skal operere med informerte, men likevel vektete, vurderinger utfra sitt forvaltningsstandpunkt. Disse kan avvike fra konklusjonene i dette dokumentet.

8 Referanser

Statlige føringer

- [1] Statnett, «Statnett,» 2024. [Internett]. Available: <https://www.statnett.no/vare-prosjekter/region-sor/ertsmyra-fagrafjell/#om-prosjektet>.
- [2] Multiconsult, «10263674-01-TVF-RAP-001_Hovedrapport KU Ertsmyra-Fagrafjell,» Multiconsult, 2025.
- [3] Miljødirektoratet, «Konsekvensutredninger for klima og miljø. Veileder,» <https://www.miljodirektoratet.no/konsekvensutredninger>, Internett, 2023.
- [4] Norges vassdrags- og energidirektorat, «Veilder for søknad om anleggskonsesjon,» 2023.
- [5] Klima- og miljødepartementet, «Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis,» 17.02.2021.

9 Vedlegg

9.1 Metodikk konsekvensutredning (M-1941, Miljødirektoratet)

9.1.1 Definisjon av kulturminner og kulturmiljø

Kulturminner og kulturmiljøer er definert i kulturminneloven:

- *Kulturminner er definert som alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til*
- *Kulturmiljø er et område der kulturminner inngår som en del av en større helhet eller sammenheng.*

Et *kulturmiljø* har en konsentrert og topografisk avgrenset beliggenhet. Her er kulturminner med samme kulturelle tilhørighet, bruksperiode eller funksjon. Det kan også bestå av kulturminner med forskjellig alder og vernestatus. Et kulturmiljø kan også være et område med historiske hendelser, tro eller tradisjon.

Automatisk fredete kulturminner omfatter alle faste kulturminner fra før 1537 og alle stående byggverk med opprinnelse fra før 1650. Fredningen omfatter vanligvis en sikringssone på fem meter rundt kulturminnet, jf. kulturminnelovens § 6.

Samiske kulturminner fra 1917 eller eldre er automatisk fredet.

Kulturminner fra tiden etter 1537 kalles *nyere tids kulturminner* og kan fredes ved enkeltvedtak. Bare kulturminner som er tilkjent nasjonal verdi, kan fredes. Skipsfunn eldre enn 100 år er statens eiendom og behandles i praksis som automatisk fredete kulturminner, jf. kulturminnelovens § 14.

Kulturminner fra nyere tid kan gis et formelt vern gjennom kommunale og regionale planvedtak.

9.1.2 Avgrensning mot andre fagtema

I en konsekvensutredning skal konsekvenser telles kun én gang. Innholdet i fagtema kulturmiljø ligger tett på andre fagtema som blir utredet i prosjektet, og beskrivelse av avgrensning mot disse fremgår i dette kapitlet. Avgrensningen er basert på retningslinjer for grensesetting i M-1941, og hva som er ansett som hensiktsmessig i å plassere under fagtema kulturmiljø etter dialog med fagutredere for andre fagtema.

Landskap

Kulturminner og kulturmiljøer har naturlig sammenheng med landskapet. I fagutredningen for landskap vurderes sammenhengene i landskapet. Utvalgte kulturlandskap vurderes også under tema landskap. I landskapsutredningen vurderes det *romlige og visuelle* landskapet.

De kulturhistoriske aspektene ved landskapet og kulturminner og -miljøer i landskapet behandles under fagtemaet kulturmiljø.

Friluftsliv

Historiske spor kan ha stor verdi som bruks- og opplevelsesområder for friluftslivet. Utredning for friluftsliv skal kun omtale og verdsette kulturminner eller kulturmiljø som en opplevelseskvalitet. De historiske verdiene hører hjemme under kulturmiljø.

Verdensarv

Områder som står på UNESCOs liste over verdensarv, skal utredes etter egen metodikk basert på internasjonalt regelverk. En utredning av verdensarv kan omfatte flere fagtema, avhengig av kriteriene som danner grunnlaget for at området har oppnådd status som verdensarvområde. Både kulturmiljø, naturmangfold og landskap kan være kriterier for at området er utvalgt. Utredninger for de ulike fagtemaene i henhold til KU-forskriften kan benyttes som grunnlag for utredning om verdensarv, slik at det blir en helhetlig utredning av alle relevante tema.

9.2 Metodikk

Utredningen for tema kulturmiljø er utført etter metodikk beskrevet i M-1941, Miljødirektoratets tverrsektorielle veileder for konsekvensutredning på klima- og miljøtema [3]. Utredninger av ikke-prissatte tema er etter håndbok M-1941 basert på en standardisert og systematisk prosedyre for å gjøre vurderinger, konklusjoner og anbefalinger mest mulig objektive, forståelige og etterprøvbare. En forkortet versjon av de viktigste trinnene i metoden er gjengitt under. En mer utfyllende beskrivelse er gitt i håndbok M-1941 [3].

Innledningsvis i fagrapporten er planforslaget/tiltaket, nullalternativet og alternativer som skal utredes presentert. Alternativene (inkludert nullalternativet) er gjennom utredningsprosessen sammenlignet og rangert med hensyn til hvilke virkninger de vil få for kulturmiljø. Prosedyren for dette starter med etablering av et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag og definering av influensområdet og delområder.

9.2.1 Definere influensområde

Influensområdet defineres etter M-1941 som «det området der midlertidige eller permanente virkninger forventes å kunne opptre, og definerer avgrensningen av konsekvensutredningen». Influensområdet inkluderer både plan-/tiltaksområdet og områder utenfor plan-/tiltaksområdet, og omfanget vil variere avhengig av den enkelte planen/tiltaket og fagtema. Avgrensning av influensområdet for fagtema kulturmiljø defineres i kap. 3.2

9.2.2 Kunnskapsgrunnlag

Kilder til informasjon om kulturmiljø og metodikk for innhenting av informasjon er beskrevet nærmere i kap. 5.1.

9.2.3 Inndeling av delområder

Influensområdet er delt inn i delområder (kulturmiljøer). Avgrensning av kulturmiljøer baserer seg på:

- innhentet informasjon om type kulturmiljø, kulturhistoriske verdier og sammenhenger
- tiltakets karakter og antatt virkning på kulturmiljøene

Kriteriene for å avgrense et kulturmiljø varierer etter hva som kjennetegner kulturmiljøet. Det er anledning til å endre avgrensning for tidligere avgrensede verneverdige områder i denne sammenhengen, og det er anledning til å slå sammen kulturmiljøer.

Metoden for avgrensning av kulturmiljøer følger den trinnvise metodikken i M-1941:

- Identifisere, beskrive og definere type kulturmiljø – en liste over vanlige typer av kulturmiljøer er gitt i veilederen
- Velge og definere skala
- Definere ett sett med kriterier for å avgrense

- Visualisere og kartfeste avgrensningen

Alle fastsatte delområder har en egen beskrivelse. Kart og beskrivelse av kulturmiljøer tas videre med i verdivurdering av kulturmiljøene.

9.2.4 Verdisetting av delområder

Verdi for hvert delområde er vurdert innen de åtte verdikategoriene i M-1941. Hvert kulturmiljø vurderes innenfor alle kategoriene i tabellen, og det er deretter fastsatt en endelig verdi for hvert kulturmiljø basert på en faglig, samlet vurdering. Alle delområder er fremstilt i verdikart med tilsvarende fargekoder.

Tabell 9-1: Verditabell for kulturmiljø iht. M-1941 (2).

Verdikategori	Uten betydning for KU	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Kulturminnet/ kulturmiljøet har svært begrenset betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder. Andre kulturmiljøer vil kunne gi mer kunnskap om samme periode/tema.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har begrenset betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder, både i seg selv og sammenlignet med andre kulturmiljøer.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder, både i seg selv og sammenlignet med andre kulturmiljøer.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har stor betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder, både i seg selv og sammenlignet med andre kulturmiljøer. Kulturminnet/ kulturmiljøet vil kunne bidra med unik kunnskap om perioder eller tema som er dårlig dekket av skriftlige kilder.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har svært stor betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder, både i seg selv og sammenlignet med andre kulturmiljøer. Kulturminnet/ kulturmiljøet vil kunne bidra med omfattende og unik kunnskap om perioder eller tema som er dårlig dekket av skriftlige kilder.
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Kulturminnet/ kulturmiljøet er i svært liten grad knyttet til tro eller tradisjoner.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er i noen grad knyttet til tro eller tradisjoner.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er i stor grad knyttet til viktig tro eller tradisjoner.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er i svært stor grad knyttet til viktig tro eller tradisjoner.
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder få elementer, som også er av begrenset betydning for en eller flere etniske grupper.	Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder noen elementer som er av noe betydning for en eller flere etniske grupper.	Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder flere elementer som er karakteristiske og av betydning for en eller flere etniske grupper.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er helhetlig, karakteristisk, og av stor betydning for en eller flere etniske grupper.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er helhetlig, godt bevart, karakteristisk, og av særlig stor betydning for en eller flere etniske grupper.

Verdikategori	Uten betydning for KU	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Kulturminnet/ kulturmiljøet er i svært liten grad knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er til en viss grad knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med noe betydning for historien.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er klart knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med stor betydning for historien.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er klart knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med særlig stor betydning for historien på en lett lesbar måte.
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer i svært liten grad en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen.	Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer til en viss grad en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen.	Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen.	Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer i stor grad en eller flere faser eller virksomheter med særlig betydning for historien/ utviklingen.	Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer i svært stor grad og på en tydelig måte en eller flere virksomheter med særlig betydning for historien/ utviklingen.
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder i svært liten grad verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi av begrenset betydning.	Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er helhetlig, og preges i stor grad av særlig verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med stor kunstnerisk verdi.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er helhetlig og velbevart, og preges i svært stor grad av særlig verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med særlig stor kunstnerisk verdi.
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Kulturminnet/ kulturmiljøet har ingen intern kulturhistorisk sammenheng eller sammenheng mellom natur/kultur.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har til en viss grad en intern kulturhistorisk sammenheng eller sammenheng mellom natur/kultur.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng og/eller viser en klar sammenheng mellom natur/kultur.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har i stor grad en klar, intern kulturhistorisk sammenheng som er lesbar og godt bevart, og/eller viser i stor grad en klar sammenheng mellom natur/kultur.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har i svært stor grad en klar, intern kulturhistorisk sammenheng som er lesbar og godt bevart, og/eller viser i svært stor grad en klar sammenheng mellom natur/kultur.
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminneinteressene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Kulturminnet/ kulturmiljøet har i svært liten grad en bruk som er forenlig med kulturminneinteressene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har i en viss grad en bruk som er forenlig med kulturminneinteressene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminneinteressene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har i stor grad en bruk som er forenlig med kulturminneinteressene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har i svært stor grad en bruk som er forenlig med kulturminneinteressene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling.

9.2.5 Vurdering av påvirkning for delområder

Påvirkning for hvert delområde er vurdert innen de fem registreringskategoriene, og er gradert etter en femdelte skala fra *forbedret* til *sterkt forringet*.

Påvirkning etter M-1941 omfatter:

- Direkte inngrep eller arealbeslag
- Nærvirkninger – fysiske og visuelle
- Visuell fjernvirkning
- Tiltakets utforming

Tabell 9-2: Påvirkningstabell for kulturmiljø iht. M-1941. Tabellen viser kriterier for å vurdere påvirkning på kulturmiljøene. For hver påvirkningsgrad er det tilstrekkelig at ett kulepunkt oppfylles (2).

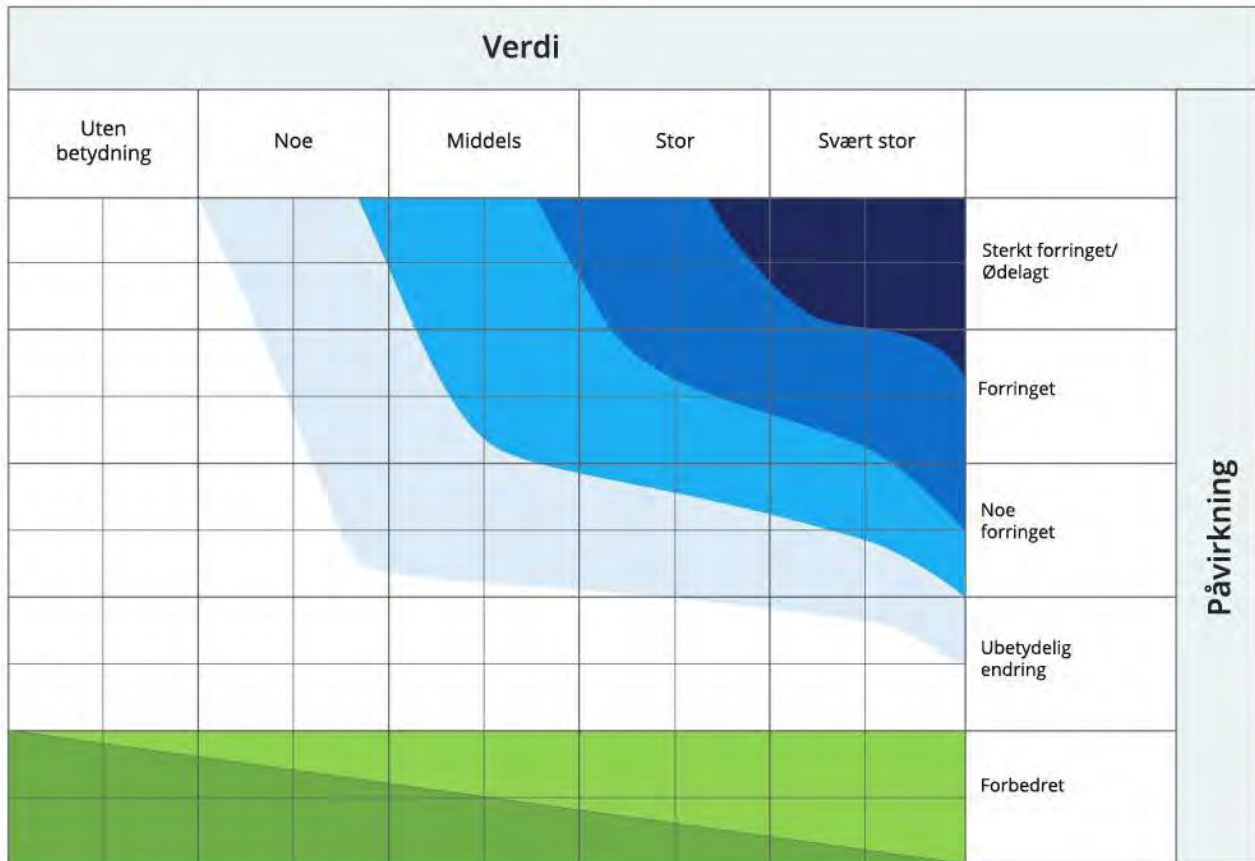
Planen eller tiltakets påvirkning	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Direkte inngrep/ arealbeslag	Bedrer tilstanden vesentlig ved at eksisterende negative inngrep tilbakeføres. Bidrar til at det blir mulig å restaurere kulturmiljøet eller kulturminner.	Ingen direkte inngrep/ arealbeslag.	Berører en mindre viktig del av kulturmiljøet med direkte inngrep/ arealbeslag, tap av mindre viktige enkeltkultur-minner.	Deler av kulturmiljøet går tapt gjennom direkte inngrep/ arealbeslag. Viktige enkelt-kulturminner går tapt. Videre bruk av kulturmiljøet vanskeliggjøres.	Ødelegger hele eller størstedelen av kulturmiljøet gjennom direkte inngrep/arealbeslag. Ødelegger den mest verdifulle delen av miljøet. Ødelegger videre bruk av kulturmiljøet. Svært viktige enkeltkulturminner går tapt.
Visuell fjernvirkning	Utsynet fra kulturmiljøet bedres/ gjenopprettes fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet bedres/ gjenopprettes. Enkeltkultur-minner som er laget for å være svært synlige får bedret utsyn/ innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger styrkes.	Ingen eller ubetydelig visuell fjernvirkning.	Utsynet fra kulturmiljøet blir noe endret fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet vanskeliggjøres i noen grad. Enkeltkultur-minner som er laget for å være svært synlige får noe redusert eller endret utsyn/ innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger svekkes i noen grad.	Utsynet fra kulturmiljøet blir sterkt endret fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet vanskeliggjøres. Enkeltkultur-minner som er laget for å være svært synlige får sterkt endret eller redusert utsyn/ innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger svekkes.	Utsynet fra kulturmiljøet blir blokkert eller sterkt endret fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet blokkeres. Enkeltkultur-minner som er laget for å være svært synlige får sterkt endret utsyn/ innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger svekkes vesentlig.
Tiltakets utforming	Tiltaket framstår som en særlig god konstruktiv helhet, har god volumoppbygging, og særlig god sammenheng med omgivelsene.	Tiltaket framstår som en konstruktiv helhet med god volumoppbygging og god sammenheng med omgivelsene.	Tiltaket framstår i noen grad som en konstruktiv helhet, har noe dominerende volumoppbygging og noe dårlig sammenheng med omgivelsene.	Tiltaket framstår i liten grad som en konstruktiv helhet, har dominerende volumoppbygging og dårlig sammenheng med omgivelsene.	Tiltaket framstår helt uten konstruktiv helhet, har svært dominerende volumoppbygging og svært dårlig sammenheng med omgivelsene.

Planen eller tiltakets påvirkning	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Særvirkninger (fysiske og visuelle)	Bedrer den visuelle kontakten innad i kulturmiljøet. Fjerner barrierer. Bedrer innsyn/utsyn fra nærområdet til/fra kulturmiljøet. Bidrar til reduksjon i støy og/eller støv. Reduserer faren for flom, fukt i kulturmiljøet eller erosjon.	Ingen eller ubetydelig visuell nærvirkning eller andre nærvirkninger.	Endrer i noen grad den visuelle kontakten mellom viktige kultur-minner innad i kulturmiljøet, bryter i noen grad opp kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet reduseres noe fra viktige standpunkter. Kulturmiljøet vil i noen grad påvirkes av støy og/eller støv. Bidrar til noe redusert naturlig drenering som vil påvirke kulturmiljøet negativt ved nedbør. Bidrar til noe fuktigere forhold og seinere opptørking innenfor kulturmiljøet. Bidrar til noe økt eller endret erosjon som vil påvirke kulturmiljøet negativt. Klimaendringene vil kunne forsterke disse forholdene.	Endrer den visuelle kontakten mellom viktige kulturminner innad i kulturmiljøet, bryter opp kulturmiljøet og skaper barrierer. Innsynet til kulturmiljøet reduseres vesentlig fra viktige standpunkter. Kulturmiljøet vil påvirkes av støy og/eller støv. Bidrar til redusert naturlig drenering som vil påvirke kulturmiljøet negativt ved nedbør. Bidrar til fuktigere forhold og seinere opptørking innenfor kulturmiljøet. Bidrar til økt eller endret erosjon som vil gi fare for skade eller påvirke kulturmiljøet negativt. Klimaendringene vil kunne forsterke disse forholdene.	Blokkerer eller endrer sterkt den visuelle kontakten mellom viktige kulturminner innad i kulturmiljøet, bryter i stor grad opp kulturmiljøet og skaper barrierer. Innsynet til kulturmiljøet blokkeres fra viktige standpunkter. Kulturmiljøet vil i stor grad påvirkes av støy og/eller støv. Bidrar til svært redusert naturlig drenering som vil påvirke kulturmiljøet sterkt negativt ved nedbør. Bidrar til svært mye fuktigere forhold og seinere opptørking innenfor kulturmiljøet. Bidrar til svært økt eller endret erosjon som vil skade eller påvirke kulturmiljøet sterkt negativt. Klimaendringene vil kunne forsterke disse forholdene.

9.2.6 Vurdering av konsekvensgrad for delområder

Konsekvensgrad for delområdene fremkommer ved å sammenstille verdivurderingen med vurderingen av tiltakets påvirkning i en «konsekvensvifte». Konsekvensen for hvert delområde er gradert fra *stor/svært stor positiv konsekvens* (+++/++++) til *svært stor negativ konsekvens* (----). Konsekvensgrad for delområdene tas med videre i vurdering av konsekvens av alternativer.

Figur 9-1: Konsekvensvifte iht. M-1941 [3]

Tabell 9-3: Skala og veiledning for konsekvenssetting i delområder iht. M-1941 [3].

Skala	Forklaring
Svært alvorlig konsekvens ----	Den mest alvorlige konsekvensgraden som kan oppnås for delområdet. Brukes kun for delområder med stor eller svært stor verdi.
Alvorlig konsekvens ---	Alvorlig konsekvensgrad for delområdet.
Middels konsekvens --	Middels konsekvensgrad for delområdet.
Noe konsekvens -	Noe konsekvensgrad for delområdet.
Ubetydelig konsekvens 0	Ingen eller ubetydelig konsekvensgrad for delområdet.
Noe/betydelig positiv konsekvens + / ++	Forbedring (+) eller betydelig forbedring (++)
Stor/svært stor positiv konsekvens +++ / ++++	Stor forbedring (+++) eller svært stor forbedring (+++). Brukes i hovedsak der områder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdøkning som følge av tiltaket.

9.2.7 Vurdering av konsekvens for alternativer

Vurdering av **konsekvens av alternativer** og **rangering av alternativer** utgjør trinn 2 av konsekvensutredningen. Samlet konsekvens av hvert alternativ er bestemt gjennom en sammenstilling av konsekvensgrad for delområdene.

Konsekvensen av hvert alternativ er gradert fra *stor positiv konsekvens* til *kritisk negativ konsekvens* etter kriteriene i M-1941. Høye negative konsekvensgrader vil bety at planen/tiltaket kan være i konflikt med nasjonale og vesentlige regionale interesser for klima- og miljø, og kan være grunnlag for innsigelse [5].

Etter en samlet vurdering av alternativene, er alternativene rangert fra best (1) til verst med hensyn til hva som gir minst negative konsekvenser, ev. størst positive konsekvenser for kulturmiljø. Det er anledning til å rangere flere alternativer likt, dersom de er gitt lik konsekvens. Samlet vurdering og rangering av alternativer er begrunnet.

I fagrapporten er det også gjort greie for indirekte virkninger av planen/tiltaket, usikkerhet i konsekvensutredningen, midlertidige virkninger og vurderinger av skadebegrensende tiltak. Skadebegrensende tiltak som er sikret gjennom plankart og bestemmelser i plan eller som er innarbeidet i det omsøkte tiltaket presenteres i tiltaksbeskrivelsen, og er inkluderte i vurdering av konsekvensgrad. Andre skadebegrensende tiltak presenteres avslutningsvis i rapporten.

Tabell 9-4: Kriterier for vurdering av samlet konsekvens for kulturmiljø [3].

Konsekvens	Kriterier for samlet vurdering
Kritisk negativ konsekvens	Tiltaket medfører kritisk skade på kulturmiljøet innenfor influensområdet. Brukes kun for områder med registreringskategorier som er gitt stor eller svært stor verdi. <ul style="list-style-type: none"> Overvekt av delområder med konsekvensgrad svært alvorlig konsekvens (4 minus).
Svært stor negativ konsekvens	Tiltaket medfører forringelse eller ødeleggelse av nasjonalt viktig kulturmiljø. Brukes kun for områder med registreringskategorier som er gitt stor eller svært stor verdi. <ul style="list-style-type: none"> Overvekt av delområder med konsekvensgrad alvorlig konsekvens (3 minus). Flere delområder har konsekvensgrad svært alvorlig (4 minus)
Stor negativ konsekvens	Tiltaket medfører stor konsekvens for kulturmiljøet innenfor influensområdet. <ul style="list-style-type: none"> Overvekt av delområder med konsekvensgrad middels (2 minus) Flere delområder med konsekvensgrad alvorlig (3 minus) Ett delområde kan ha konsekvensgrad svært alvorlig
Middels negativ konsekvens	Tiltaket medfører middels konsekvens for kulturmiljøet innenfor influensområdet <ul style="list-style-type: none"> Overvekt av delområder har konsekvensgrad noe konsekvens (1 minus). Flere delområder har konsekvensgrad middels (2 minus) Ett delområde kan ha konsekvensgrad alvorlig (3 minus) Ingen delområder er gitt svært alvorlig konsekvensgrad.
Noe negativ konsekvens	Tiltaket medfører noe konsekvens for kulturmiljøet innenfor influensområdet. Lite konflikt med kulturmiljø innenfor influensområdet. <ul style="list-style-type: none"> Delområder har lave konsekvensgrader Overvekt av konsekvensgrad noe konsekvens (1 minus) og ubetydelig konsekvens (0). Maks ett delområde kan ha konsekvensgrad middels (2 minus) Ingen delområder er gitt konsekvensgrad svært alvorlig (4 minus) eller alvorlig (3 minus).
Ubetydelig konsekvens	Tiltaket vil ikke medføre vesentlige endringer for kulturmiljøet i 0-alternativet. <ul style="list-style-type: none"> Overvekt av ubetydelig konsekvens (0) Ett delområder kan inneholde konsekvensgrad noe konsekvens (1 minus) Ingen delområder er gitt svært alvorlig (4 minus), alvorlig (3 minus) eller middels (2 minus) konsekvensgrad.

Konsekvens	Kriterier for samlet vurdering
Positiv konsekvens	<p>Benyttes i områder som er gitt ubetydelig eller noe verdi som får noe eller middels verdiøkning som følge av tiltaket. Tiltaket/alternativet er en forbedring for kulturmiljøet i forhold til 0-alternativet.</p> <ul style="list-style-type: none">• Overvekt av delområder med positiv konsekvensgrad (1 eller 2 pluss)• Kan kun inneholde delområder med noe negativ konsekvensgrad• Delområder med noe negativ konsekvensgrad (1 minus) oppveies klart av områdene med positiv konsekvensgrad.
Stor positiv konsekvens	<p>Benyttes i områder som er gitt ubetydelig eller noe verdi som får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket. Stor forbedring for kulturmiljøet i forhold til 0-alternativet.</p> <ul style="list-style-type: none">• Overvekt av delområder med svært stor miljøforbedring (4 pluss).• Overvekt av delområder med svært positiv konsekvensgrad.• Kan kun inneholde delområder med lav negativ konsekvensgrad, delområder med negative konsekvensgrad oppveies klart av områdene med positiv konsekvensgrad.